

2018-09-07

VÄRMDÖ KOMMUN

En förstudie om nyanländas etablering

MÅLGRUPPEN, INSATSER OCH SAMVERKAN- UNDER OCH
EFTER ETABLERINGSPROGRAMMET

TINE PERSSON

BAKGRUND	4
PROBLEMINVENTERING	4
ARBETET MED NYANLÄNDAS INTEGRATION - ETABLERINGSPROGRAMMET OCH DÄREFTER	4
VIKTEN AV SAMVERKAN OCH ETT PROGRESSIVT UTVECKLINGSARBETE	5
SYFTE OCH MÅL.....	5
METOD, MATERIAL OCH AVGRÄNSNING	6
MÅLGRUPP.....	6
FORSKNINGSÖVERSIKT	6
STATISTIK FÖR ETABLERINGSPROGRAMMET OCH LOKALT FLYKTINGMOTTAGANDE	6
PERSONER SOM EFTER ETABLERINGSPROGRAMMET UPPBÄR EKONOMISKT BISTÅND	7
INTERVJUER OCH ÖVRIGT LOKALT MATERIAL	7
EXEMPEL PÅ ARBETE I LANDET	8
UNDERSÖKNINGEN - EN GEMENSAM BILD.....	8
FORSKNINGSÖVERSIKT	8
<i>Utrikesföddas etablering på arbetsmarknaden.....</i>	<i>8</i>
<i>Progression inom etableringsuppdraget.....</i>	<i>9</i>
STATISTIK	11
<i>Etableringsprogrammet i landet.....</i>	<i>11</i>
<i>Resultat och Analys</i>	<i>12</i>
<i>Ett jämförande perspektiv.....</i>	<i>13</i>
<i>Resultat och Analys</i>	<i>15</i>
<i>Värmdö Kommun</i>	<i>16</i>
<i>Resultat och Analys</i>	<i>17</i>
DELTAGARE MED FÖRSÖRJNINGSTÖD, TIDIGARE AKTUELLA FÖR ETABLERINGSPROGRAMMET, VÄRMDÖ KOMMUN	18
<i>Resultat och analys</i>	<i>20</i>
LOKALT ARBETE.....	21
INTERVJUER.....	21

RESULTAT.....	22
<i>Arbete och Försörjning (A&F)</i>	22
<i>Vuxenutbildningen och AMG</i>	25
<i>Integrationsenheten (IE)</i>	27
<i>Arbetsförmedlingen</i>	30
<i>Nätverket Etablering Södertörn</i>	34
LOKALA ÖVERENSKOMMELSER.....	36
<i>Överenskommelse kring gemensam etableringsprocess (170829)</i>	36
<i>Överenskommelse om fördjupad samverkan om nyanländas etablering (171207)</i>	36
EXEMPEL PÅ ARBETE I LANDET.....	38
UPPLANDS VÄSBY – GODA RESULTAT FÖR ETABLERINGEN AV NYANLÄNDA.....	38
KOMPETENS FÖR ALLA (KOFA).....	43
ATT LÄRA AV ARBETET MED JOBBSPÅR.....	44
SAMMANFATTNING OCH ANALYS	45
NYA LOKALA UTMANINGAR, UNDER OCH EFTER ETABLERINGSPROGRAMMET	45
MÅLGRUPPENS BEHOV OCH INSATSER	46
ORGANISATION OCH SAMVERKAN	48
ARBETE UTE I LANDET	50
FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG	51
<i>Vidareutveckling av Lokal Överenskommelse</i>	51
<i>Interkulturell/ Transkulturell Utbildning</i>	52
<i>Informationsfilm och uppföljningsforum</i>	53
<i>Utvecklat utredningsarbete, dialog- och samverkansprojekt</i>	55
<i>Inventering- och tillsättning av fler extratjänster</i>	58
<i>Övriga förslag</i>	59
<i>Utöka kommunens arbetsmarknadsarbete för deltagare i etableringsprogrammet</i>	60
<i>Skapa forum för samlokalisering</i>	60
<i>Delad tjänst mellan Arbetsförmedlingen och kommunen</i>	60

KÄLLOR	61
<i>Internet</i>	<i>61</i>
<i>Rapporter</i>	<i>61</i>
<i>Tidningsartiklar</i>	<i>61</i>
<i>Övriga Källor</i>	<i>61</i>

Bakgrund

Probleminventering

Som bakgrund till aktuell förstudie finns en probleminventering som gjordes i september 2017 av Individ- och familjeomsorgen vid Värmdö Kommun. Den syftade i sin helhet till att påvisa att det kan finnas ett behov av ytterligare kartläggning av målgruppen som lämnar etableringsprogrammet utan att vara i arbete eller studier, samt en ökad beredskap hos de lokala professionella aktörer som arbetar med målgruppen. Enligt Af:s statistik utgjorde andelen deltagare som gick ut i arbete eller studier efter etableringsprogrammet under 2017 ca 35 procent - resterande 65 procent riskerade därför att sakna egen försörjning och att hamna i utanförskap. Målgruppens omfattning och de konsekvenser som långvarig arbetslöshet kan komma att få – individuella liksom samhällsekonomiska – framhölls som incitament för att ta reda på mer om målgruppen, samt undersöka vilka förutsättningar som arbetet i den befintliga organisationen har. Utöver sitt kartläggande syfte anfördes att förstudien skulle kunna utgöra grund för ansökan om projektmedel hos samordningsförbundet VärNa, till ett för ändamålet anpassat utvecklingsprojekt.

Arbetet med nyanländas integration - Etableringsprogrammet och därefter

Ett av de övergripande målen med svensk integrationspolitik är att nyanlända invandrare så snart som möjligt ska etablera sig på arbetsmarknaden och vara självförsörjande (SFS 2017:584, samt SFS 2017:820). Etableringsprogrammet infördes 2010 och syftar till att under två år ge nyanlända förutsättningar att etablera sig i samhälls- och arbetslivet genom att studera svenska, delta i samhällsorientering och andra arbetsmarknadsförberedande aktiviteter. Arbetsförmedlingen (Af) har det samordnande ansvaret för programmet och kommun, landsting och andra statliga myndigheter är på olika sätt ansvariga för olika insatser under perioden.

Statistiken visar som tidigare nämnt dock på att många som går ur etableringsprogrammet inte har ett arbete eller studerar, och av en ny undersökning framgår att över hälften av de som var nyanlända 2008 uppburit långvarigt försörjningsstöd hos landets kommuner för att klara sin ekonomi (Örstadius, 2018). Arbetet med att ge dessa personer förutsättningar att bli självförsörjande pågår således långt efter att

etableringsprogrammet tagit slut, och det involverar flera av de professionella aktörer som individerna initialt haft kontakt med som nyanlända.

Vikten av samverkan och ett progressivt utvecklingsarbete

”En god lokal och regional samverkan är många gånger avgörande för att möta medborgarnas behov. Inte minst för nyanlända, som många gånger saknar kontakter i samhället och på den svenska arbetsmarknaden, krävs det att samverkan mellan ansvariga aktörer fungerar... Ingen enskild aktör klarar integrationsuppdraget själv” (Sveriges Kommuner och Landsting 2017, sid. 49).

Sveriges kommuner och Landsting (SKL) har tagit fram en samling nyckeltal i syfte att underlätta det lokala uppföljning- och utvecklingsarbetet inom området integration. Att skaffa sig en gemensam bild av vilka utmaningar och behov som föreligger menar man utgör grunden för att resurserna som finns ska kunna användas gemensamt och strategiskt, och statistiken kan bidra till det. Samtidigt lyfter man att det är med kvalitativa metoder som det går att ta reda på mer om hur de lokala förutsättningarna för arbetet ser ut - hur samverkan fungerar mellan involverade professionella aktörer, och hur arbetet bedrivs för att möta de behov som man kan se att målgruppen har för att komma ut i egen försörjning. Samt att det är med hjälp av uppföljning och ett progressivt utvecklingsarbete som vi kan bli bättre. (ibid.).

Syfte och Mål

Syftet med förstudien är att synliggöra eventuella utvecklingsområden för integrationsarbetet lokalt, med fokus på samverkan och målgruppens möjligheter att komma ut i egen försörjning. Målet är att formulera projektförslag som skulle vara gynnsamma för arbetet.

Metod, material och avgränsning

Målgrupp

Målgruppen för studien är nyanlända mellan 20 och 65 år som deltar i etableringsprogrammet samt personer som gått klart programmet, eller inte kunnat delta fullt i det programmet *och* som uppbär ekonomiskt bistånd.

Forskningsöversikt

Utifrån studiens syfte ges en överskådlig bild av forskningsläget som rör nyanländas etablering på arbetsmarknaden, med koppling till verktyg för arbetsmarknadspolitisk styrning. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet som ska främja utvärdering och uppföljning, samt sammanfatta och framställa forskning i syfte att lära inför framtiden. I avsnittet *En gemensam bild*, följer först en genomgång av IFAU:s forskningssammanfattning *Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden* (2018) och fakta från rapporten *Flykting- och anhöriginvandrares etablering på den svenska arbetsmarknaden* (2017). Syftet med sammanställningen och rapporten är att ge en bild av vad man i studier funnit vara viktigt för de som invandrat och lyckats etablera sig på arbetsmarknaden. Den andra rapporten som är med i studien är *Progression inom etableringsuppdraget* (Arbetsförmedlingen, 2018) detta då den belyser de utmaningar som finns med att mäta och förklara progression och kvalitet inom etableringsuppdraget, och då den beskriver en intressant utveckling när det gäller Af:s tillhandahållande av insatser i förhållande till vad som verkar fungera för målgruppens etablering, samt poängterar variabler som kan vara av vikt för framtida studier.

Statistik för etableringsprogrammet och lokalt flyktingmottagande

Statistiken i rapporten är i huvudsak hämtad från SKL:s databas Kolada där man sammanställt Af:s, Migrationsverkets (MIG) och Statistiska centralbyråns (SCB) statistik för bland annat flyktingmottagande, deltagare i- och resultat av -etableringsprogrammet.

Personer som efter etableringsprogrammet uppbär ekonomiskt bistånd

En genomgång av ärenden avseende personer som av olika skäl inte blivit självförsörjande under tiden som de kvalificerat sig för etableringsprogrammet, och som uppbär ekonomiskt bistånd i Värmdö Kommun har gjorts.

Intervjuer och övrigt lokalt material

Utifrån studiens syfte har en kartläggning av centrala, lokala och regionala aktörer gjorts, varpå intervjuer har hållits med medarbetare och chefer från några av dessa. Utöver representanter från den egna förvaltningen har Af och Etableringsnätverket Södertörn intervjuats. Under intervjuerna har frågor utifrån tre teman ställts: *den egna verksamhetens uppdrag, samverkan och målgruppens behov och insatser*. Inom ramen för studien har inte alla aktörer som bedöms vara av vikt att involvera i ett utvecklingsarbete kunnat intervjuas. Målsättningen är att de personer som intervjuats tillsammans ska kunna ge en överskådlig bild av nuläget, samt att fler interna och externa aktörer kan inkluderas i ett eventuellt utvecklingsprojekt.

Hälsoaspekten i målgruppen bedöms vara av vikt och där har Landstinget en given roll. Då rutinmässig samverkan i dagsläget inte sker mellan någon intervjuad lokal aktör och Landstinget, ses samverkan dem emellan snarare som ett område för utveckling än en del av kartläggningen av arbetet idag. Samverkan med Försäkringskassan (FK) avseende målgruppen nollklassade behandlas i en av Nacka nyligen författad rapport. Representanter från näringslivsenheten, näringslivet och civilsamhället har inte intervjuats men ses som andra viktiga lokala aktörer att inkludera, deras arbete belyses dock delvis genom intervjuer av med dem samverkande representanter från kommunen.

För att få en bild av vilka initiativ som utöver central lagstiftning styr och främjar etableringsarbetet, lokalt och nationellt, har en genomgång av intranät och databaser för centrala myndigheter gjorts. Centralt för studiens syfte har arbetet som Delegationen för unga och nyanlända (DUA) bedömts vara. DUA har till uppdrag att främja statlig och kommunal samverkan inom området, samt att effektivisera och utveckla arbetsmarknadspolitiska insatser för målgruppen nyanlända på lokal nivå. DUA främjar bland annat framställningen av lokala överenskommelser samt implementeringen av lokala Jobbspår

(Delegationens Uppdrag, 2018). Värmdö Kommun har tillsammans med Af Nacka/Värmdö ingått i sådana överenskommelser, samt utvecklat jobbspår i enlighet med modellen.

Exempel på arbete i landet

I avsnittet exempel på arbete i landet presenteras några projekt och belysta framgångsfaktorer för arbetet med att stötta nyanlända och personer mot arbete och studier, under – och efter etableringsprogrammet. Aktuella exempel har dels valts ut genom att man i statistiken för landets resultat av etablering i arbete eller studier haft goda resultat, dels genom att olika aktörer såsom samordningsförbund, DUA och SKL omnämnt kommunerna och projekten som goda exempel att titta närmre på.

Undersökningen - En gemensam bild

Forskningsöversikt

Utrikesföddas etablering på arbetsmarknaden

Beroende på födelse-land och skäl till migration varierar spridningen i ställning på arbetsmarknaden. Utrikes föddas sysselsättning ökar över tid som de bor i Sverige men den är lägre än den för inrikes födda, även efter 15-20 år i landet. Sysselsättningsgraden stiger i takt med antal år i landet och stabiliseras på 60-65 procent. Tiden som det tar för nyanlända att få arbete varierar dock över tid och kan ses korrelera med konjunkturen i landet. Av de personer som invandrade mellan 1985 och 2003 fick majoriteten ett första förvärsarbete inom servicesektorn eller hälso- och sjukvården. Männen började arbeta snabbare än kvinnor och snabbast arbete fick personer mellan 25 och 29 år (IFAU, 2018).

Några variabler för etablering – konjunktur, arbetsmarknad, nätverk och bostad

I en jämförelse mellan grupper som invandrat till Sverige under hög- respektive under lågkonjunktur har personer i den förstnämnda gruppen högre inkomst i förhållande till de i den senare, i upp till tio år efter att ankomst till landet. Att få ett tillfälligt arbete ökar chanserna att få ett fast arbete i framtiden, särskilt viktigt ses detta vara för invandrare. De nyanlända som har en bostad i en region med hög efterfrågan på arbetskraft har lättare att få ett arbete, och en god arbetsmarknad i närområdet kan ses påverka nyanländas

arbetsmarknadsutfall mer än vad tillgången på bostäder i området gör. Den svenska arbetsmarknaden är etniskt segregerad och utrikesfödda, respektive personer födda i Sverige, arbetar i oproportionerligt hög grad tillsammans med varandra (ibid.).

Vikten av informella nätverk och kontakter på arbetsmarknaden för nyanlända belyses i forskningen (Åslund m.fl. s.36). Nyanländas kontaktnät kan initialt ses bestå till stor del av andra nyanlända vilket alltså speglar segregationen på arbetsmarknaden. Genom att ha ett nätverk av landsmän som bott en längre tid i Sverige ses möjligheter att utöver en fot in på arbetsmarknaden, förebygga språkföribistring och utöka sitt generella nätverk. Att ha ett begränsat kontaktnät och/ eller -ha ett nätverk som till stor del utgörs av personer som efter en längre tid i landet fortfarande har låg sysselsättningsgrad, kan istället verka inlåsandande avseende etableringen på arbetsmarknaden (IFAU, 2018).

Arbetsmarknadspolitiska program och dess effekter

Åtgärder som syftar till att höja de arbetslösas kompetens för att hjälpa dem att etablera sig på arbetsmarknaden innefattar bland annat praktik, arbetsmarknadsutbildningar och anställningsstöd (Ekonomifakta, 2018). Utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program visar att de haft samma effekter för nyanlända som för personer födda i Sverige. Riktade lönesubventioner som liknar ett vanligt arbete har störst effekt på chansen till anställning, men åtgärderna medför samtidigt högst undanträngning av reguljära arbeten. Yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar har haft särskilt god effekt för personer med utomnordiskt födelseland som haft låg utbildningsnivå. Etableringssamtal där den nyanlända fick träffa en arbetsförmedlare snabbare ledde till att fler blev inskrivna i ett arbetsmarknadspolitiskt program tidigare, men inte till att fler personer kom ut i arbete (IFAU, 2018).

Progression inom etableringsuppdraget

Sedan det tvååriga etableringsprogrammet infördes har statistiken som visar på dess effekter dominerats av resultat som mäter deltagarnas utträde i arbete eller studier 90 dagar efter programmets slut. Af har i ett försök att se vad som under programmets gång kan ses påverka deltagarens etablering i arbete eller studier brutit ner programmets olika delar och undersökt vad- och hur, -man kan mäta för att få en mer detaljerad bild av deltagarnas progression. I rapporten *Progression inom etableringsuppdraget* (2018) har man analyserat vilka mått som kan visa på progression mot ett arbete och dessa mått är 1) ledtider för olika steg i

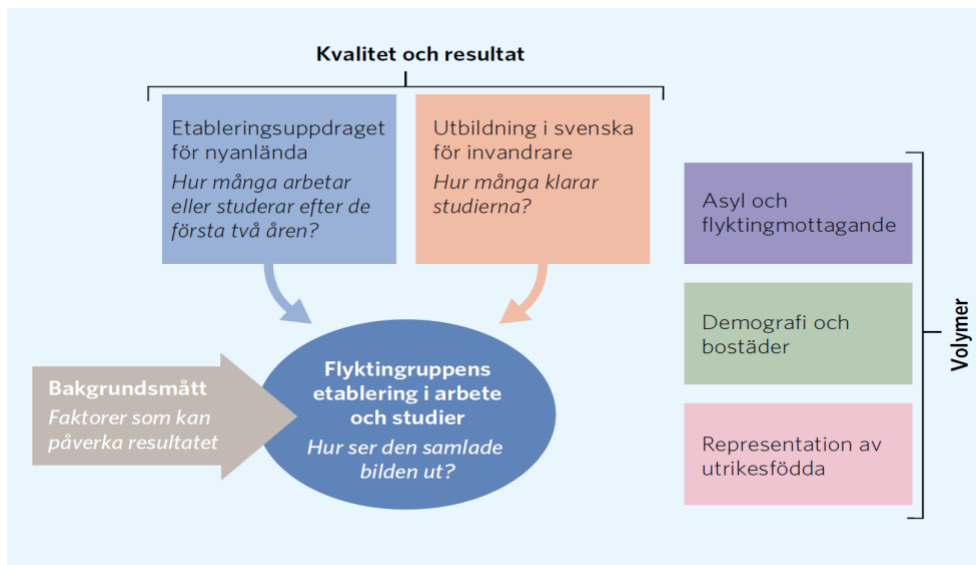
etableringsprocessen 2) i vilken omfattning och hur snabbt en deltagare får ta del av olika insatser och möten samt 3) kombinationer av insatser. Rapportens slutsats är att tiden mellan insatser inte är ett bra progressionsmått. I vilken omfattning som deltagaren får ta del av insatser såsom svenska för invandrare (SFI) och Samhällsorientering (So), samt möten med Af har enligt studien inte heller en tydlig korrelation med utgången till arbete. Rapporten visar dock att täta kontakter med en Arbetsförmedlare, särskilt i början av etableringsprocessen, ha relativt stor positiv påverkan för deltagarens tid i arbetslöshet.

De mest centrala slutsatser som studier påvisar är de att kombinationer av insatser där arbetspraktik ingår har de högsta övergångarna till arbete, detta är det enda av undersökta mått som korrelerar positivt med utträde i arbete. Samtidigt slår man fast att andelen individer som har dessa kombinationer har minskat över tid, istället blir personer med insatser som har ett lågt samband med övergången till arbete allt fler. Stora könsskillnader mellan kvinnors och mäns etablering är för samtliga undersökta grupper stort, och man kan se en u-formad utveckling, där glappet för senast mätta grupp är lika stort, eller större än någonsin tidigare.

Varför utvecklingen av insatser ser ut som den gör, om arbetsförmedlare bedömt att personer i allt större utsträckning har behov av andra insatser än de som är högst korrelerade med utgången till arbete, eller om det är det Af som inte tillhandahåller dessa insatser av andra skäl förtäljer inte rapporten. Parametrar för analys som kan vara av vikt för framtida studier är utbildningsnivå hos deltagarna, skillnader i asylskäl, samt hur arbetsbelastning och ekonomiska resurser hos enskilda kontor kan ses påverka utträdet till egen sysselsättning (Persson, 2018).

Statistik

BILD 1. Översikt av innehållet i nyckeltalssamlingen

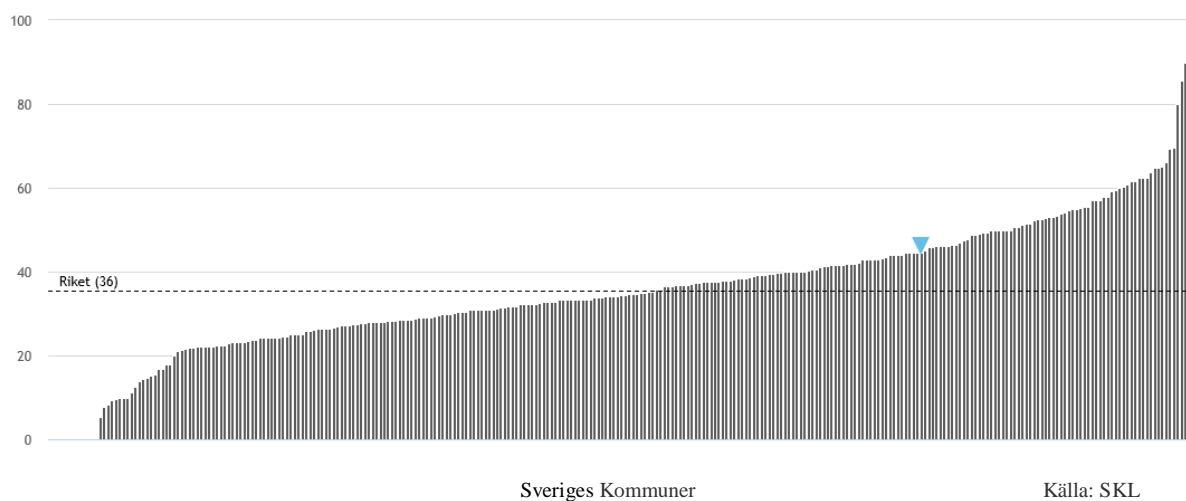

Källa: SKL

SKL har för möjliggörande av analys inom området integration tagit fram nyckeltal avseende bland annat resultat av etableringsprogrammet i förhållande till parametrar såsom bakgrundsfaktorer hos målgruppen som kan påverka resultaten, samt för lokala förutsättningar såsom flyktingmottagande och demografi. Följande avsnitt börjar med statistik och analys av resultatet av etableringsprogrammet i landet, följt några jämförande diagram för Värmdö och sju så kallade liknande kommuner. Vidare presenteras en mer detaljerad bild av flyktingmottagandet samt målgruppen i- resultaten av - etableringsprogrammet lokalt.

Etableringsprogrammet i landet

DIAGRAM 1. Status arbete eller studier – 90 dagar efter etableringsuppdraget, per kommun 2017, andel (%)

Resultat och Analys

Bakgrundsvariabler förklarar bara delvis skillnaderna

Diagram 1 visar resultat för deltagare som genomgått etableringsprogrammet uppdelat mellan samtliga kommuner i Sverige, kommuntillhörighet ges utifrån folkbokföringsstatus i december 2017. Värmdö Kommun är markerad med blå pil. Som framgår av diagrammet visar resultatet för 2017 på stora varianser i landet. Det är i ett flertal kommuner hälften så stor chans för deltagaren att delta i studier eller arbete efter etableringsprogrammet, jämfört med deltagare i de kommuner som visar på goda resultat. För att kunna göra en vidare analys behöver vi veta mer om förutsättningarna som ligger till grund för resultaten.

Kommunspecifika förutsättningar såsom kommunernas arbetsmarknadsläge, demografi och asyl- och flyktingmottagning påverkar utfallet. Likaså bakgrundsfaktorer hos målgruppen såsom invandringsland eller utbildningsbakgrund gör det. Av en genomgång av landets resultat som SKL har gjort man dock dragit slutsatsen att skillnaderna i resultat inte uteslutande kan förklaras med kommunernas olika förutsättningar utan att arbetssätt i respektive kommun spelar stor roll för individernas möjligheter att etablera sig i arbete eller studier efter programmets slut (SKL, 2017, s.27).

Upplands-Väsby arbete - intressant att titta vidare på

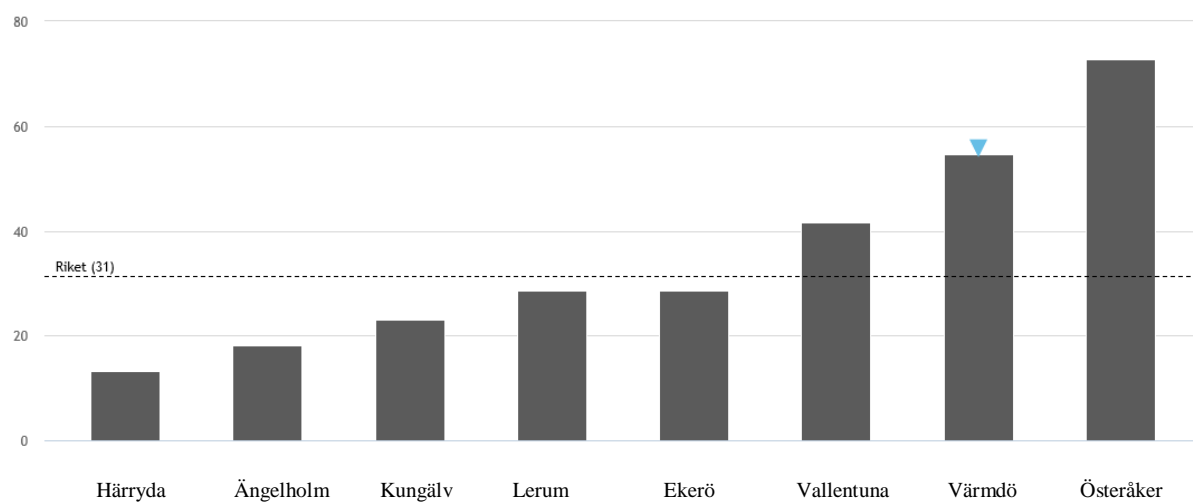
För att se om resultaten i *Diagram 1* kunde ge en fingervisning om etableringsarbetets kvalitet i något avseende gjordes i förstudien en genomgång av de tio kommuner i landet som hade högst resultat för status andel i arbete eller studier, 90 dagar efter etableringsuppdraget under 2016 och 2017. Resultaten jämfördes med antal kommunmottagna flyktingar två till tre år tidigare, samt antalet inskrivna i etableringsprogrammet under åren. Genomgången visade att de kommuner som visade på mycket höga resultat, mellan 70 och 100%, uteslutande bestod av små kommuner med ett mycket lågt flyktingmottagande två till tre år tidigare. Det bedömdes inte vara intressant att titta vidare på dessa kommuners arbete då ett så lågt deltagande ökar möjligheten att det är individuella förutsättningar som påverkar resultatet, snarare än arbetets kvalitet. I genomgången av de kommuner som hade medelhöga resultat utmärkte sig två kommuner, Solna samt Upplands-Väsby*. I en uppföljande intervju med ansvarig för statistiken avseende integration på SKL, uppgav man att Solna länge haft höga resultat och att man till stor del ser att kommunens progressiva arbete mot- och i många avseende unika närhet till -näringslivet troligtvis förklarar varför resultaten är så höga. Arbetet som Upplands-Väsby gjort omnämndes som intressant att titta vidare på, och att man planerat att göra det även från SKL men att man ännu inte gjort det. I avsnittet *Exempel på arbete i landet* följer en beskrivning av några framgångsfaktorer som chefer och medarbetare i Upplands Väsby kommun lyfter för deras arbete med målgruppens etablering i arbete, under och efter etableringsprogrammet.

*Upplands Väsby kommun hade ett resultat för 2017 om 60% andel ute i arbete eller studier 90 dagar efter programmets slut, samtidigt som de hade ett flyktingmottagande för 2014 på 8 anvisade personer och 99 egeninflyttade samt 120 personer inskrivna i programmet under året. Under 2015 var antal anvisade personer 52 stycken och kommunmottagna totalt 166 personer. Antal inskrivna i programmet under 2015 var 161 stycken.

Ett jämförande perspektiv

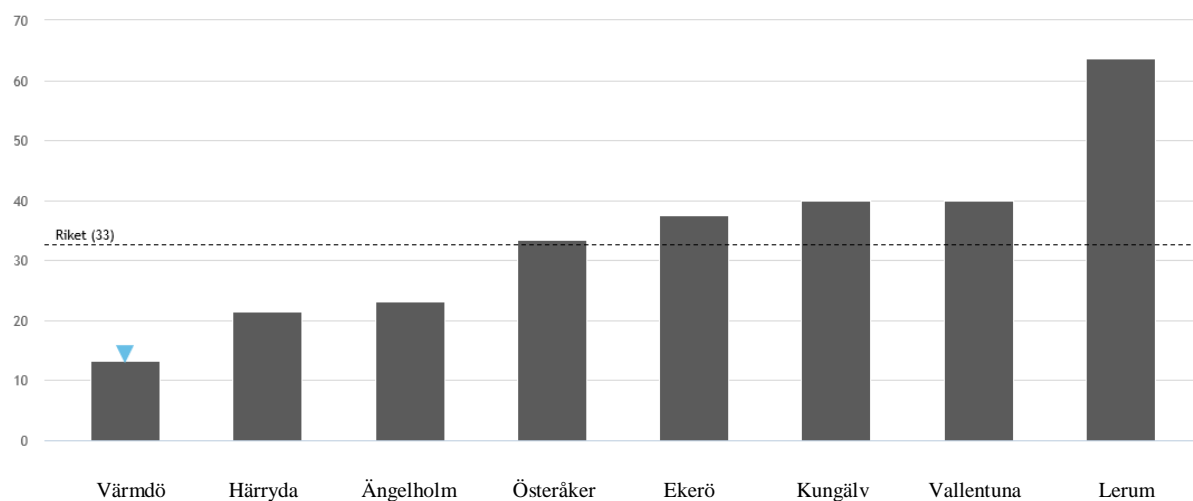
I diagram 2, 3 och 4 kan vi se resultat av etableringsprogrammet för Värmdö Kommun och sju kommuner som har så kallade liknande förutsättningar inom området integration. Jämföraren tar hänsyn till bakgrundsfaktorerna befolkningsstorlek, asyl- och flyktingmottagandets omfattning, samt andelen utrikes födda i kommunen (exklusive EU/EFTA).

DIAGRAM 2. Liknande kommuner integration, Värmdö, 2015

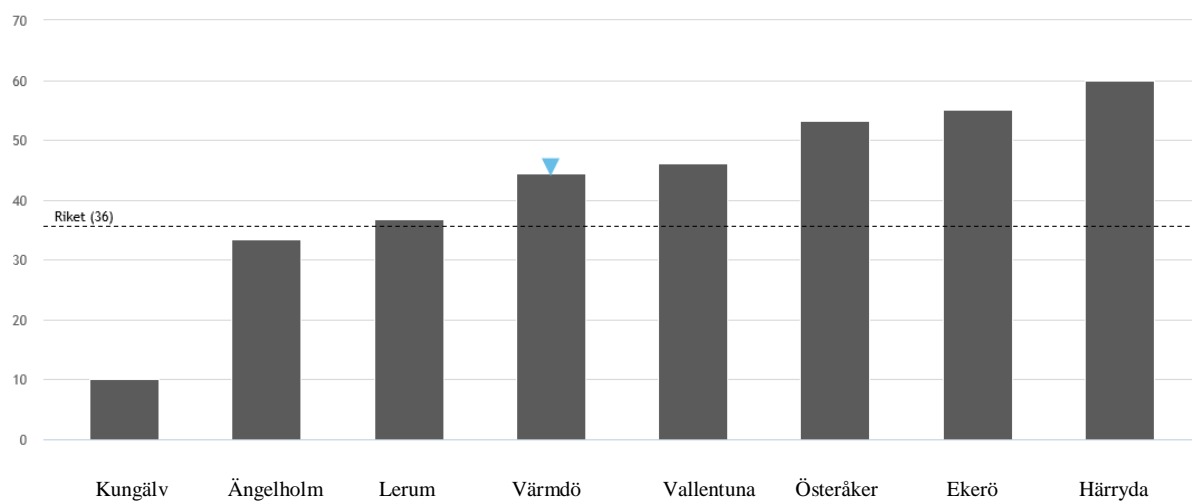
Källa: SKL

DIAGRAM 3. Liknande kommuner integration, Värmdö, 2016

Källa: SKL

Diagram 4. Liknande kommuner integration, Värmdö, 2017

Källa: SKL

Resultat och Analys

Över treårsperioden kan vi se att Värmdö kommun placerar sig på plats två, åtta och fem i jämförelse med de andra sju kommunerna. Det går utifrån aktuell data inte att säga om någon kommun har lyckats särskilt bra. Kommunernas resultat varierar mycket, exempelvis placerar sig Österåker kommun under treårsperioden på plats ett, respektive fem och tre. Vallentuna som år 2015 låg på tredje plats ligger följande år på plats två, för att 2017 ligga på plats fyra. Ingen av kommunerna visar på ett resultat av stadigvarande hög andel som är etablerade i arbete eller studier efter etableringsprogrammet.

Värmdö Kommun

TABELL 1. Etableringsuppdraget, Värmdö Kommun 2014 – 2017

Titel	Nyckeltals- beskrivning	2014	2015	2016	2017
Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar)	Andel i %		55	13	44
Lämnat etableringsuppdraget och deltar i arbetsmarknadspolitiska program (Status efter 90 dagar)	Andel i %			67	17
Inskrivna i etableringsuppdraget under året , antal	Antal	36	37	87	166
Inskrivna i etableringsuppdraget med högst förgymnasial utbildning, andel (%)	Antal	67	41	55	45
Inskrivna i etableringsuppdraget med gymnasial utbildning, andel (%)	Antal	19	32	25	28
Inskrivna i etableringsuppdraget med eftergymnasial utbildning längre än 2 år, andel (%)	Antal	14	22	20	14
Lämnat etableringsuppdraget under året, antal	Antal	13	11	15	18

Källa: SKL

Tabell 1 visar siffror för deltagare inom- och efter etableringsprogrammet folkbokförda i Värmdö Kommun mellan 2014 och 2017. Andel deltagare som var ute i arbete eller studier 90 dagar efter programmets slut i Värmdö Kommun var för treårsperioden 2015 - 2017 55%, respektive 13% och 44%. Vi kan se fördelningen mellan utbildningsnivå för andelen deltagare i respektive årsgrupp över åren är relativt lika. Utbildningsbakgrunden för deltagare inskrivna mellan 2015 och 2017 har ett medelvärde på 47% med högst förgymnasial utbildning, 28 % för gymnasial utbildning och andelen med eftergymnasial utbildning utgörs i snitt av 18% av deltagarna.

TABELL 2. Kommunmottagna i flyktingmottagningen, Värmdö Kommun 2015 - 2017

Kommunmottagna flyktingar	Antal	2014	2015	2016	2017
Kommunmottagna i flyktingmottagandet under året med Uppehållstillstånd (<i>totalt</i>)	Antal mottagna	40	50	122	263
Kommunmottagna i flyktingmottagandet <i>efter anvisning</i> med Uppehållstillstånd	Antal mottagna	6	14	91	201
Kommunmottagna i flyktingmottagandet senaste 24 mån med Uppehållstillstånd	Antal bosatta som mottagits i flyktingmottagandet senaste 24 mån	67	103	166	334

Källa: SKL

Tabell 2 visar hur flyktingmottagandet i kommunen ser ut under åren 2014 – 2017, dels för antal kommunmottagna (*totalt*), vilket innefattar kommunanvisade nyanlända, ensamkommande barn, kvotflyktingar, och nyanlända i eget boende som alltså valt att flytta till kommunen själva. Tabellen visar också enskilda siffror för antal *anvisade personer* från Migrationsverket till kommunen, dvs. kommunanvisade nyanlända, kvot- och ensamkommande barn.

Resultat och Analys

Resultat av programmet och antalet kommunmottagna flyktingar

De senaste resultaten av etableringsprogrammet lokalt avser alltså de deltagare som gått klart det tvååriga programmet under 2017. Statistiken visar att 45% av dessa personer var ute i arbete eller studier 90 dagar efter programmets slut. Det fram till 2016 låga antalet kommunmottagna flyktingar, det faktum att deltagarna går ut programmet först efter två år, och det låga antalet inskrivna deltagare i programmet under åren gör att det är svårt att göra en vidare analys av statistiken avseende etableringsarbetets kvalitet, och möjliggör inte för givande jämförelser för resultat mellan åren. Siffrorna möjliggör dock för insyn i utbildningsbakgrund för deltagarna, vilka visar på att ungefär hälften av deltagarna i programmet som högst förgymnasial i utbildning. Statistiken för kommunmottagna flyktingar

visar att ett jämförelsevis stort antal personer kommer att lämna etableringsprogrammet, dels under innevarande år 2018, men framförallt under åren 2019-2021. Under 2018 kommer 160 nyanlända efter anvisning ha mottagits, och enligt Migrationsverkets förslag på länstal för 2019 som presenterades i mitten av augusti, kan Värmdö kommun om fördelningen sker procentuellt som för 2018 ta emot ca 100 personer under året.

Deltagare med försörjningsstöd, tidigare aktuella för etableringsprogrammet, Värmdö Kommun

Av de 260 stycken hushåll som var aktuella för försörjningsstöd i juni 2018 var 43 stycken hushåll, där registerledaren - deltagit i och avslutat etableringsprogrammet, kvalificerat sig för men inte påbörjat programmet, eller - påbörjat men inte avslutat etableringsprogrammet. En genomgång av samtliga hushåll gjordes och registerledarna samt deras eventuella partners kodades utifrån ett antal egenskaper vid mättillfället. Syftet med kodningen var att skapa en bild av den målgrupp lokalt som trots etableringsinsatser inte blir självförsörjande, samt av de personer som insatserna aldrig kommer till dels.

Personer som vid genomgången uppbar försörjningsstöd och samtidigt deltog i etableringsprogrammet är inte med bland de kodade. Dels av det givna skälet att de inte haft etableringsprogrammets fullgoda tid att komma ut i egen försörjning, men också då dessa personer i huvudsak uppbar bistånd på grund av att de inte börjat få samtliga övriga ersättningar ännu. Merparten av dessa personer bedöms vara kortvarigt biståndsberoende.

De parametrar som i förstudien mätts är:

- *Hur länge hushållet varit aktuellt för försörjningsstöd (aktuellt verksamhetssystem visar som tidigast aktualitet för 2015)*
- *Primär orsak till uppbärande av försörjningsstöd*
- *Hushållssammansättning (sammanboende/singelhushåll)*
- *Kön på vuxna*
- *Antal hushåll med minderåriga barn*

TABELL 3. Aktuella hushåll ekonomiskt bistånd, Värmdö Kommun, juni, 2018

Hushåll aktuellt sedan	Antal	Hushållssammansättning	Antal	Födelseår	Antal
<2015	22	Kvinna	33	1953>	2
2016	8	Man	15	1953-1960	9
2017	10	Singelhushåll	28	1961-1970	16
2018	3	Sambo	15	1971-1980	12
Totalt	43	Hushåll med barn	28	1981-1990	8
				1990-1996	1
				Totalt	48

(Antal singelhushåll tillsammans med sambohushåll (gångar två personer) är fler personer än totalt antal personer i statistiken. Detta beror på att det i av hushållen finns vuxna som inte tillhör målgruppen).

TABELL 4. Orsakskoder hushåll ekonomiskt bistånd, Värmdö Kommun, juni, 2018

Primär orsak	Antal
Arbetslös	15
Ej- avslutat/tgs SFI (A-C)	6
Föräldraledighet	4
Ohälsa barn	2
Ohälsa Fysisk	3
Ohälsa Psykiatri	9
Otillräcklig inkomst arbete	3
Otillräcklig Inkomst tf. bo.	1
Otillräcklig inkomst övrigt*	2

Våld i nära relation	3
Totalt	48

Resultat och analys

Målgruppen som uppbär försörjningsstöd – främst ensamstående kvinnor med barn

Av personer aktuella för försörjningsstöd i juni 2018 kan vi se att målgruppen som tidigare deltagit i etableringsprogrammet, alternativt varit kvalificerade för etableringsprogrammet men av olika skäl inte kunnat delta, utgörs av 48 personer. Skäl till att personer inte har kunnat delta i programmet kan exempelvis vara att personerna haft långvarig föräldraledighet, eller ohälsa som gjort att de varit sjukskrivna stora delar av programmet. Det kan också handla om att personerna initialt under programmet har bedömts ha nedsatt förmåga att delta av medicinska skäl, delvis eller helt, men att de inte beviljats sjukersättning av Fk alls, eller i den omfattning som krävs för att ersättningsnivån ska täcka de utgifter som hushållet har.

Av det totala ärendeantalet aktuella för ekonomiskt bistånd under perioden utgör målgruppen ca 16 procent. Målgruppen utgörs av ca 70 % kvinnor och singelhushållen är dubbelt så många som de hushåll som består av två vuxna. Hälften av hushållen har barn. Vidare utgörs ca 60% av personer mellan 40 och 60 år, och cirka hälften av hushållen har uppburit ekonomiskt bistånd under tre år eller mer (en del av dessa personer kan initialt ha deltagit i programmet och uppburit ekonomiskt bistånd samtidigt, alltså under 2015).

Orsak till uppbärande av ekonomiskt bistånd kan vara komplex och insatser för målgruppen saknas

Vi kan se att flest personer är kodade som arbetslösa (31%) följt av psykisk ohälsa (19%) och att 13 % av personerna bedöms uppbära ekonomiskt bistånd av det primära skälet att man inte kunnat tillgodose sig utbildning i svenska och bedöms vara språksvag. Det står under kodningens gång klart att utredningarna som kodningen bygger på inte alltid ger en fullgod bild av den egentliga orsaken till att man är aktuell. Det kan finnas en kombination av orsaker till varför man är aktuell, exempelvis gällande målgruppen som är kodad som arbetslösa lyfter gruppchef med ärendekännedom att periodvisa sjukskrivningar kan förekomma, trots att man står till arbetsmarknadens förfogande vid mättillfället. Det framkommer också att det i

aktuella ärenden kan finnas andra underliggande orsaker till varför man inte är självförsörjande, men att de inte helt har kunnat utredas färdigt, trots att man haft en socialsekreterare under flera år.

Utöver svårigheten att utreda helt och fullt belyser gruppchef under genomgången att det generellt finns en upplevelse inom verksamheten att insatser saknas för personer som är språksvaga, eller står långt från arbetsmarknaden i den mening att de kanske inte haft något arbete sedan de kom som nyanlända till kommunen. Personerna återremitteras inte sällan från kommunens egna Arbetsmarknadsgrupp (AMG) av samma skäl, och personerna verkar inte få en fungerande planering under tiden då de är aktuella hos Af. Mer om detta i kommande avsnitt, under intervjun med aktuella verksamheter.

Lokalt arbete

Avsnittet består av två delar. Den första och huvudsakliga delen består av resultat från de intervjuer som gjorts med medarbetare i kommunen och hos Af samt i Etableringsnätverket Södertörn. Den andra delen består av en kortare beskrivning av de lokala överenskommelse som Värmdö Kommun tillsammans med Af Nacka/Värmdö ingått i avseende samverkan om nyanlända.

Intervjuer

Under förstudien har intervjuer genomförts utifrån tre teman: den egna verksamhetens uppdrag, målgruppen och dess behov, samt samverkan. Intervjuerna har med vissa verksamheter skett vid ett flertal tillfällen, när framgår i resultatbeskrivningen för respektive verksamhet. Det betyder att det som skrivs ut bara behöver vara uttalat från en person i verksamheten, och att det kan vara upplevelser som andra intervjuade inom verksamheten eller övriga inom verksamheten inte håller med om eller har uttalat. Intervjuer har genomförts med följande verksamheter och roller:

Värmdö Kommun

Mottagningsenheten

Arbete och försörjning

Gruppchef, två socialsekreterare, och en handläggare för ekonomiskt bistånd.

Arbetsmarknad- och Integrationsenheten

Integrationsenheten

Enhetschef, integrationssamordnare och gruppledare.

Arbetsmarknadsgruppen (AMG) och Vuxenutbildningen

Rektor och Enhetschef för Vuxenutbildningen och AMG, studie- och yrkesvägledare (SFI), arbetsmarknadskonsulent, och utbildningssamordnare för Jobbspår.

Arbetsförmedlingen Nacka & Värmdö

Sektionschef, Arbetsförmedlare Nacka, Arbetsförmedlare Värmdö.

Etablering Södertörn

Strateg.

Medarbetare från Nacka Kommun har intervjuats vid ett tillfälle. Då den lokala avgränsningen för studien i ett senare skede blev Värmdö Kommun, är intervjun inte med i denna slutliga version.

Resultat

Arbete och Försörjning (A&F)

180815,180817

Uppdrag och verksamhet

Verksamheten arbetar med handläggning av kompletterande ekonomiskt bistånd för personer som har i behov av det innan de börjat erhålla hel etableringsersättning för sitt deltagande i etableringsprogrammet, eller väntar på att påbörja erhållande av samtliga övriga ersättningar från exempelvis Fk. Verksamheten handlägger också ekonomiskt bistånd för övriga kommunmedborgare som är i behov av det, inklusive personer som lämnat

etableringsprogrammet och som inte är självförsörjande. För den sistnämnda målgruppen arbetar också socialsekreterare med att på olika sätt stötta personerna att öka sina möjligheter att bli självförsörjande.

Samverkan

- Uppger att den veckovisa ärendedragning som startade våren 2018 mellan A&F, IE, AMG och Af är bra för ärendespecifika frågor avseende deltagare i etableringsprogrammet som samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd. Upplever att forumet eventuellt också kan användas för att förmedla information om målgruppen som går ur etableringen men som inte bedöms vara självförsörjande. Att det i så fall finns en önskan om ett kontinuerligt deltagande av handläggare från AMG, samt eventuellt en utökad samverkan med socialsekreterare från mottagningen för ekonomiskt bistånd, beroende på hur rutin för överlämning fastställs.
- Uppger att man upplever att det inte finns en samsyn i andra interna verksamheter gällande vilket uppdrag A&F har för målgruppen som uppbär ekonomiskt bistånd och samtidigt deltar i etableringsprogrammet. Uppger att uppgiften historiskt varit att tillförsäkra personerna skälig levnadsnivå och att inriktningen varit förenklad handläggning, men att medarbetare från IE allt oftare efterfrågar mer kompletterande socialt stöd, såsom att tala med deltagarna om och stötta dem gällande frågor som rör deras ekonomi eller socialförsäkringssystemet i stort.
- Uppger att man också upplever att behovet av kompletterande information och socialt arbete för målgruppen i programmet finns. Uppger att man påbörjat informationsbesök i samband med att nyanlända kommer till kommunen men att det är tidskrävande och att det kanske behövs ett mer interaktivt forum för frågorna.
- Uppger att man upplever otydlighet i frågan om ansvarsfördelning mellan språkstöd och handläggare på IE. Uppger också att man uppfattat språkstödens uttalade roll som medföljande part på möten men att deras uppdrag i praktiken ofta verkar innefatta mer än

så. Medarbetare i den egna verksamheten upplever det sammantaget som svårt att be om stöd som man ser att deltagarna har, då ramarna för stödet inte upplevs vara uttalat och då deltagarna inte har ett särskilt tilldelat språkstöd.

Målgruppens behov och insatser

- Upplever att kommunens arbetsmarknadsgrupp i dagsläget inte har insatser för majoriteten av den målgrupp som varit i etableringen och idag uppbär försörjningsstöd och att språksvaga kvinnor är en extra utsatt grupp. Uppger att man ser ett behov av individanpassade insatser med språk- och exempelvis praktikinslag som på sikt kan leda till att deltagarna kan tillgodogöra sig andra insatser från Af.
- Uppger att motivationsarbetet med språksvaga och andra långt ifrån arbetsmarknaden behöver utvecklas. Upplevelsen är att många i målgruppen inte upplever sig ha en koppling till arbetsmarknaden i Sverige.
- Uppger att man ser ett behov av mer sammanhållen information om ekonomiskt bistånd men också om övrig socialtjänst till målgruppen inom etableringsprogrammet, rättigheter och skyldigheter, som ett komplement till övrig samhällsinformation som lämnas till nyanlända. Man ser också ett behov hos målgruppen som deltagit i etableringsprogrammet och uppbär försörjningsstöd men att dessa också behöver andra insatser och eventuellt annat utredningsarbete.

Förslag

- Att handläggare från ekonomiskt bistånd kan vara tillgänglig för frågor från språkstöd, handläggare och deltagare inom etableringsprogrammet och på utsatta tider, exempelvis under några av IEs drop-in, om samlokalisering under tiden går att ordna. Detta skulle kanske minska frustration hos klienter och handläggare i andra verksamheter när man vet att en utsatt tid finns, och skulle kunna spara tid internt, om man inte alltid behöver vara tillgänglig för frågor.

- Ett särskilt forum för informationsöverföring om deltagare som går ur etableringen med eventuellt behov av fortsatt ekonomiskt bistånd och andra insatser för att på sikt kunna bli självförsörjande. Eventuellt en vidareutveckling av det forum som finns för deltagare i etableringsprogrammet. Där kunde handläggare från mottagningen ekonomiskt bistånd träffa handläggare från AMG som är uppdaterade av Af kring deltagarens bakgrund och aktuella status, samt träffa handläggare från IE om deltagaren på senare tid har haft omfattande kontakt med dem.

Vuxenutbildningen och AMG

180711, 180814

Uppdrag och verksamhet

Vuxenutbildningens uppdrag är att tillhandahålla SFI för personer inom- och efter etableringsprogrammet, de tillhandahåller också vuxenutbildning grundläggande- och gymnasial. AMG arbetar med personer i etableringsprogrammet och deras utträde i arbete eller studier sju månader innan de utträder ur etableringsprogrammet, om de då inte har en fullgod planering genom AF. Uppdraget upphör när etableringsuppdraget går ut. AMG tar också emot remisser från A&F avseende personer som är aktuella för försörjningsstöd, bland annat för de som avslutat sin etableringsperiod men inte är självförsörjande och som bedöms vara i behov av en arbetsmarknads- eller studieinsats.

Samverkan

- Uppger att en rutin för samverkan mellan AMG och Af gällande överlämning av ärenden sju månader innan etableringsperioden tar slut är författad innan sommaren men att arbetet vid tiden för intervjun inte kommit igång ännu.
- Uppger att rutin för samverkan mellan AMG och IE gällande överlämning av information om deltagares etableringsperiod är författad innan sommaren men att arbetet vid tiden för intervjun inte kommit igång ännu.

- Uppger att samverkan gällande deltagare i SFI på skolor utanför den egna verksamheten under- och efter etableringsprogrammet fungerar väl och samverkan att framförallt sker genom att rektor på respektive skola kommunicerar med rektor och chef för vuxenutbildningen.

Målgruppens behov och insatser

- Uppger att man upplever det faktum att handläggare från AMG kommer in så sent i deltagarnas etableringsprogram gör att man som handläggare har mycket bakgrundinformation att inhämta avseende deltagarna, samt att tiden för att hitta en passande insats och stötta personen ut i arbete eller studier är för kort. Uppger att den korta tidsramen i kombination med Af:s arbetssituation gör att man upplever att informationsöverföringen och beviljande av passande insatser ibland därför blir godtycklig.
- Uppger att det finns en vilja i gruppen att i större utsträckning delta i matchningsarbetet för deltagare i etableringsprogrammet och för personer i övrigt, ett arbete som framförallt är förlagt till Af och Näringslivsenheten. Uppger att det skulle kunna vara effektivt då man är flera handläggare i gruppen som skulle kunna ha kontakter med näringslivet och upprätta och utveckla kontakter med dem för att då ut deltagare i praktik, arbeten och arbetstillfällen med anställningsstöd.
- Uppger att det ibland kan upplevas som kontraproduktivt att försöka stötta deltagarna till att bli självförsörjande och självständiga i den egna kommunen när målgruppen som varit aktuella för bosättning upplevs uppmanas att söka bostäder på andra platser än i den egna kommunen efter de två åren som bosättningen gäller.

Förslag

- Att AMG:s handläggare arbetar med målgruppen inom etableringsprogrammet tidigare. Utöver utökad arbete för att stötta deltagarna till arbete, skulle det faktum att handläggare från AMG är med i kartläggningssamtalet med nyanländ och handläggare från AF, kunna

innebära att man som handläggare direkt kan börja arbeta med att hitta passande insatser som är utanför den lokala vuxenutbildningen. Exempelvis skulle handläggaren från AMG då kunna arbeta med målet att remittera personen till insats som kombinerar kurser i svenska med yrkeskurser och praktik (SFY) alternativt till svenska för yrkesutbildade (SFX) om insatserna passar.

- Att en handläggare på AMG tilldelas som särskilt område att samordna extratjänster, såsom att en handläggare idag arbetar särskilt med skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA).
- Använda och marknadsföra webbportalen som finns till det egna verksamhetssystemet GW, så att företag vid intresse för rekrytering kan gå in och se vilka kompetenser som finns i ett register över anonymiserade deltagare.

Integrationsenheten (IE)

180521, 180723, 180816, 180820

Uppdrag och verksamhet

Arbetar med nyanlända medborgare i Värmdö kommun för att ge dem förutsättningar för ett självständigt liv. Målgruppen innefattar personer som anvisats från Migrationsverket, personer som är egenbosatta av olika skäl samt egenbosatta som omfattas av etableringen. Kompletterande samhällsorientering för kvotflyktingar (utöver insats på Centrum för samhällsorientering), stöd i kontakter med myndigheter, praktiskt socialt stöd på hemspråk från språkstöd. Bosättningsansvar för anvisade- och kvotflyktingar från Migrationsverket under två år.

Samverkan

- Uppger att det finns ett starkt engagemang i civilsamhället på Värmdö men att det såsom kommunen är organiserad idag inte tas tillvara i tillräcklig utsträckning. Det finns stor

potential för målgruppen att komma ut i sysselsättning och i övrigt etablera i samhället om kanalerna kan förstärkas mellan kommunen och näringsliv, ideella organisationer, föreningar och Af.

- Uppger att kommunikationskanalerna *inom* civilsamhället behöver utvecklas. Organisationer såsom Röda Korset, Kyrkan, Välkommen till Värmdö behöver en plattform, framförallt en digital plattform att kommunicera på för att kunna organisera sig bättre.
- Uppger att det finns signaler om att civilsamhället vill ha mer information om målgruppen nyanlända och vilka kompetenser eller intressen som de har för att bättre kunna möta behoven hos målgruppen men också kunna för att de ska kunna bidra till det lokala kompetensförsörjningsbehovet.
- Uppger ett behov av utvecklade organisatoriska förutsättningar för bättre samverkan och ökat gemensamt ansvarstagande gällande målgruppen med socialtjänsten generellt såsom A&F, bistånd äldre, socialpsykiatri, AMG, våld i nära. Målgruppen nyanlända som är i behov av insatser hos dessa aktörer är ofta mycket komplexa och det finns en önskan om en större flexibilitet gällande samverkan och beviljande av insatser genom utveckling av styrning och i förlängningen mentalitet.
- Uppger att det finns rutiner för samverkan med Landstinget men att de behöver utvecklas för att vara hjälpsamma i praktiken. I realiteten är det också svårt för de flesta nyanlända i början av tiden i Sverige att vara självständiga i kontakten med Landstinget, bland annat på grund av språkförbistring, för vissa målgrupper kvarstår behovet under längre tid.
- Uppger att man har rutin för anmälan av barn till skola eller förskola samt kontakt som fungerar med Försäkringskassan.
- Uppger att samordning av frågorna som rör nyanländas etablering på arbetsmarknaden skulle gynnas av att det fanns fler roller i kommunen i frågan, en med mer operativt fokus i den egna organisationen och en mer strategisk, om kanalerna och rutinerna för civilsamhället ska hinnas med.

Målgruppens behov och insatser

- Uppger att den andel nyanlända med låg utbildningsnivå- och/eller analfabetism, ofta i kombination med kulturella aspekter kan ha svårt att sköta sina kontakter med professionella aktörer överlag, såsom Af och Landsting, samt andra delar av kommunen vilket drabbar deras livskvalité och etablering negativt. Dessa personer är i behov av ett omfattande stöd vilket bland annat leder till att IE:s språkstöd som i regel beviljas till i 4 månader (för anvisad flykting) alternativt 9 månader (för kvotflykting) i själva verket behöver stötta personerna mycket längre än så.
- Uppger att man upplever att Af som har flera verktyg och insatser för att hjälpa personer ut i jobb också har en organisation och en arbetsbelastning som gör att flera klienter inte nås av dessa.
- Uppger att AMG ska vara med på det initiala etableringsmötet på Af för att inhämta information om deltagaren och sedan, som ett komplement till Af, förmedla sysselsättning till en deltagare när de får in något som matchar en aktuell profil. Uppger att AMG i dagsläget är med på etableringsmötet med Af och klienten men att matchningsarbetet inte kommit igång ännu.
- Uppger att man uppskattar att två tredjedelar av deras målgrupp saknar gymnasiekompetens varför utbildningsplikten kan komma att få negativa konsekvenser för många personers möjligheter till att bli självförsörjande som nu ingår i etableringen (from 1 januari 2018 behöver deltagare studera t.o.m. gymnasiekompetens alternativt delta i snabbspår om du har praktisk erfarenhet på papper från hemlandet, innan ren arbetsmarknadsinsats kan bli aktuell). Man uppger att yrkesinriktade utbildningar som är skräddarsydda för att motsvara gymnasiestudier är ett svar på detta men att faktum kvarstår, samt att majoriteten deltagare som ska komma ut i studier enligt senaste rapporter inte gjort det.
- Uppger att stödpersoner på kyrkan är en ovärderlig kompletterande resurs till kommunen och samhällsorienteringen. Samhällssamtal hålles för de deltagare som

kommit till kommunen som kvotflyktingar och önskar det. Samtalen har teman såsom jämställdhet, allemansrätt, ekonomi och HBTQ.

Övriga förslag

- Interkulturell utbildning för samtliga medarbetare som arbetar med målgruppen exempelvis inom frågor som rör HBTQ-, genus- och särskilda minoritetsgrupper inklusive en kulturell och religiös aspekt. En ökad kulturell- och bakgrundsförståelse skulle kunna bidra till att ge en bättre service samt rätt stöd och insatser.
- Servicekontor med medarbetare från flera myndigheter såsom Skatteverk, Socialtjänst, Försäkringskassa och Arbetsförmedling skulle underlätta etableringen för aktuell målgrupp och effektivisera arbetet. Koncept som fungerar väl i många kommuner.

Arbetsförmedlingen

180605, 180704

Uppdrag och verksamhet

Af har ett samordnande ansvar för vissa nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Uppdraget är att ge nyanlända rätt förutsättningar för att så snabbt som möjligt lära sig svenska, komma i arbete och klara sin egen försörjning genom insatser som ingår i Etableringsprogrammet. Af har också som mål i arbetet med de personer som gått ut etableringen, liksom för alla andra som vänder sig dit, att underlätta för arbetsökande och arbetsgivare att hitta varandra och att prioritera stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden.

Samverkan

- Uppger att man efterfrågar handläggare på kommunen som kan arbeta med arbete och studier för målgruppen inom etableringsprogrammet, som exempelvis kan se till att personerna kommer in i SFX eller extratjänst. Upplever att kommunen har ett nätverk

som Af inte har och tror att det skulle leda till att fler i målgruppen kommer ut i sysselsättning vilket skulle gynna alla aktörer, inklusive kommunen.

- Uppger att man upplever AMG:s uppdrag för nyanlända som något otydligt. De är med på initialt möte med klienten men går sedan inte in och arbetar med klienten förrän 18 månader senare, ett halvår innan personen ska gå ur programmet - om de inte har en fullgod planering vilket handläggaren upplever är försent.
- Uppger att man tror att utvecklade samverkansform och rutiner internt för personalen på kommunen kanske skulle bespara både kommunen och handläggaren tid. Personal från ett flertal enheter kan alla ringa till handläggaren och ställa samma frågor om samma klienter.
- Uppger att utbildningsplikten ställer krav på bättre samarbete med kommunen för att tidigt hitta en lämplig utbildningsform för deltagarna som är aktuella för det, deltagarna behöver idag tala med kommunen själva, likaså sker återkopplingen direkt till deltagaren, de kan exempelvis bli avstängda ganska omgående och Af önskar istället mer återkoppling innan det.
- Uppger att man önskar bättre samverkan med vuxenutbildningen framförallt gällande återkoppling gällande om det funkar, och inte funkar, för deltagaren i studierna. Det skulle underlätta insättning av andra insatser eller annat som deltagaren är i behov av.
- Uppger att man önskar upprättande av samverkansform med kommunen och mer återkoppling om deltagare exempelvis är ute i praktik om hur det går eller om man bytt praktikplats. Att all information är bra.
- Uppger att det är givande när handläggare från kommunen är med på kartläggningssamtalet, särskilt när deltagaren kan vara aktuell för utbildningsplikten.

- Uppger att samverkan mellan AF med SFI och lärare lokalt just kommit igång en gång per månad och att det främst varit utifrån behov som uppkommit sedan de reglerna gällande närvarorapportering för deltagande på SFI har ändrats.
- Uppger att ärendedragning som kommit igång en gång per vecka med handläggare från A&F samt gruppleddare från IE fungerar bra avseende personer i etableringsprogrammet.

Målgruppens behov och insatser

- Uppger att deltagare inom etableringsprogrammet ofta tar spontan kontakt för att ställa frågor som rör andra verksamhetsområden såsom exempelvis försörjningsstöd, boende eller gällande utbetalningar från försäkringskassan vilket tar tid från handläggares övriga arbetsuppgifter.
- Uppger att arbetet med målgruppen ibland inte hinns med trots att de kan finnas och förmedlas genom det interna arbetsgivarcentret. Detta på grund av ett högt ärendeantal men också på grund av frågor från målgruppen, eller tjänstemän på kommunen.
- Uppger att de nya reglerna från 1 januari 2018 som ställer större krav på deltagarna kan vara problematisk, särskilt i kombination med redan pressad tidsplan initialt när de kommer till landet. Exempelvis behöver en nyanländ kvotflykting som anlant föregående vecka nästkommande vecka i ett etableringssamtal berätta sitt livs historia, för att nästa vecka lämna in aktivitetsrapporter för att få pengar så att de klarar sig. De ser att målgruppen har svårigheter att klara detta.
- Uppger att deltagarnas hälsostatus, och då framförallt ohälsa, framkommer långt senare än vid ett första kartläggningssamtal, ofta inte förrän deltagaren kanske går in i

Jobb- och utvecklingsgarantin. Önskar att det skulle kunna ske tidigare i processen och ökad samverkan med Landstinget, men också insatsmässigt finns mycket att önska.

- Uppger att man upplever att insatser för analfabeter skulle kunna vara fler. Exempelvis finns SFI bas i Nacka men Af har inget självklart att komplettera med. Personerna går efter två år in i Jobb- och utvecklingsgarantin men varken utbildningsväsendet eller Af har insatser för målgruppen och man upplever att man behöver få till bättre samarbete med skolväsendet.
- Uppger att utvecklade insatser inom SFY och SFX med regional utformning som kompletterar Afs snabbspår skulle kunna få mycket goda effekter för målgruppen.
- Uppger att det är viktigt att inte stressa på kartläggningsfasen då den lägger grunden för resterande tiden inom etableringen för deltagarna. Kommunerna har tidigare velat påskynda processen av ekonomiska skäl. Detta kan dock resultera i att kartläggningsfasen i realiteten ”tar tid” av resterande period vilket gör att deltagarna har mindre tid att etablera sig.
- Uppger att man är optimistisk inför Jobbspåren som just kommit igång, 2/3 av de som man remitterat är personer som arbetat lite eller inte alls tidigare i livet, många kvinnor.
- Uppger att insatser i form av fler arbetsmarknadsutbildningar inriktade på praktiska arbeten skulle vara hjälpsamt utifrån de erfarenheter och förutsättningar som målgruppen har, att det kan komma till hösten men att det inte klart ännu.

Förslag

- Drop-in eller mottagning där målgruppen kan komma och träffa handläggare från kommunen, exempelvis en gång i veckan där man kan besvara målgruppens frågor gällande boende och försörjningsstöd.
- Ha en person anställd av både kommunen och Af som då exempelvis kan få tillgång till att se när personer går in i och utträder ur etableringen, idag behöver frågan ställas till Af av kommunen.

Nätverket Etablering Södertörn

180626

Uppdrag och verksamhet

Nätverket startade 2009 som ett projekt i Huddinge och verksamheten permanentades 2012, leds av kommunsamfinansierad etableringsstrateg. I dagsläget ingår tio stycken kommuner inom Södertörnsområdet för kunskapsutbyte och informationsspridning inom området nyanlända och etablering.

Samverkan

- Förespråkar inbjudan av lokal Vårdcentral för utökat samarbete kring målgruppen och hälsa.
- Uppger att större fokus på regionen är önskvärt för ett utvecklat arbete. Både när det gäller samverkansformer och utvecklingsfrågor som är aktuella under etableringsperioden, men också på ett operativt plan – arbetsmarknaden är regional. Uppger att ett lyckat exempel på regional samverkan är arbetet med SFX där en regional samverkansöverenskommelse lagt grunden för ett gott och stringent arbete. Behov finns även när det gäller SFY där en regional utformning av utbildningen som kompletterar Af:s snabbspår skulle kunna få mycket goda effekter för målgruppen.

- Uppger att kommunala yrkesförberedande insatser och Af:s yrkesförberedande insatser borde hänga samman bättre.

Målgruppens behov och insatser

- Uppger att hälsoaspekten är viktig och att ansvarsfrågan mellan Landstinget och kommunen när det gäller kommunmedborgare är ständigt aktuell. Uppger att Transkulturellt Centrum finns som ett antal kommuner har avtal med. De ska öka kunskapen i transkulturella frågor hos personal inom hälsovård, sjukvård och tandvård samt främja hälsa och förebygga ohälsa bland grupper av migranter.
- Uppger att bosättningsfrågan är av vikt för målgruppen och hur respektive kommun tolkar den. Att det är en central del för integrationen att ha ett tryggt boende och kunna etablera sig i närhet till arbetsmarknaden.

Förslag

- Inventera ideell sektor på Värmdö som skulle kunna ha en koppling till arbetsmarknaden. Fråga föreningar som finns.
- Se SKL:s dragning om koppling till lokala näringslivet och samverkan.
- Kortare intervjuer med målgruppen om vad som fungerat väl och mindre bra under etableringen skulle kunna bidra med kompletterande perspektiv.
- Undersöka hur hitta kontaktytor för näringsliv och målgrupp. Kan geografisk närhet boenden och näringsliv kunna bidra? Huddinge har drivit ett projekt med Stockholms stad –modulboende som de har i Länna.

Lokala överenskommelser

Värmdö Kommun har ingått i överenskommelse kring en gemensam etableringsprocess med Af Nacka/Värmdö och Nacka kommun, samt i överenskommelse om fördjupad samverkan om nyanländas etablering med Af. Det övergripande målet med överenskommelserna är att genom fördjupad samverkan påskynda nyanländas etablering på arbetsmarknaden och förkorta etableringstiden till två år.

Överenskommelse kring gemensam etableringsprocess (170829)

Överenskommelse kring gemensam etableringsprocess innehåller riktlinjer för när etableringsplan ska vara upprättad mellan individ, handläggare på kommunen och Af samt vad den ska innehålla. Överenskommelsen anger också ansvarsfördelning, roller och mandat för styrgruppen, som ska fatta beslut i prioritering- utveckling- och inriktningsfrågor, samt ansvara för att säkerhetsställa resurser och ansvara för uppföljning och utvärdering. Samt för arbetsgruppen som ska bestå av handläggare från Af och Värmdö Kommun, och som ska ansvara för att hålla ihop det operativa samarbetet mellan parterna, samt identifiera framgångar och utmaningar samt lyfta dem till styrgruppen.

Överenskommelse om fördjupad samverkan om nyanländas etablering (171207)

Överenskommelsens mål är, utöver det övergripande, att öka omsättningen till arbete eller studier jämfört med föregående år. Målgruppen är nyanlända upp till 36 månader efter det första uppehållstillståndet men kan i mån av plats utökas till att omfatta personer som varit arbetslösa längre.

Lokal modell beskriver hur parterna åtar sig att arbeta enligt modell som omfattar:

1. Kartläggning och analys av det lokala kompetensförsörjningsbehovet

Innehåller prognos för efterfrågan inom olika yrkesområden 2020 i Stockholms Län och analys av länets och Värmdös kompetensförsörjningsbehov för perioden 2017-2018.

2. Kartläggning och analys av målgruppens sammansättning och behov

Innehåller beskrivning av målgruppen utrikesfödda och nyanlända inskrivna på Af avseende utbildningsnivå, kön, ålder.

3. Beskrivning av hur verksamheten i samverkan ska bedrivas och organiseras

Innehåller beskrivning av styrgrupp: består av Avdelningschef Tillväxtavdelningen, Enhetschef Arbetsmarknad och Integration, Enhetschef Vuxenutbildning, Sektionschef från lokalt kontor Af, som träffas 1 gång per kvartal. Innehåller beskrivning av arbetsgrupp: består av arbetsmarknadskonsulent, studie- och yrkesvägledare, integrationshandläggare, arbetsförmedlare, som träffas varannan månad.

Innehåller info om Afs ansvar vilket är informera enskild om rättigheter och skyldigheter under etableringstiden, samt tillhandahålla motiverande insatser i syfte att säkerhetsställa individens engagemang. De viktigaste resurserna utgörs av: Af:s ordinarie anställningsstöd och kommunens vuxenutbildning.

Tre områden nämns vidare som särskilda områden för arbetet, det första gäller 1) samverkan för utrikesföddas kvinnors etablering på arbetsmarknaden. I en Handlingsplan från Af från 2017 belyser man att nyanlända kvinnor är underrepresenterade på Af och i deras insatser, samt aktiviteter som kan genomföras för att motverka denna underrepresentation. Kommunen anges ha ett särskilt ansvar för att informera och motivera nyanlända kvinnor och motverka denna underrepresentation. Exempel på främjande aktiviteter som kan genomföras internt är utbildning av medarbetare och ökad kunskap om metoder. 2) Individens kontakter och nätverk ska främjas genom att också fritidsaktiviteter ska ingå i etableringsplanen, framförallt kvinnor ska utöka sitt nätverk med samhället och andra medborgare. 3) samhällsorienteringen ska innehålla ett block om hälsa och ohälsa. Samverkan med externa ska ske med Värmdös utbildningssamordnare, fackförbundet kommunal, Tollare folkhögskola, lokala ideella organisationer och lokala arbetsgivare.

4. Beskrivning av de minst tre lokala Jobbspår som den lokala modellen omfattar

Innehåller ifylld mall för tre lokalt utvecklade jobbspår inom områden barnskötare, resurspedagog och elevassistent (5 platser), inom vård och omsorg (5 platser) och

inom service enkla jobb (60 platser per år). Mallarna beskriver hur Jobbspåren kombinerar praktik, SFI och utbildning i yrkessvenska, vilka förkunskaper som behövs, och vilka arbetsgivare som kan bli aktuella efter genomgången Jobbspår.

5. Beskrivning av hur kommunen och Arbetsförmedlingen gemensamt avser att stödja de unga nyanlända som inte har en fullföljd gymnasieutbildning till etablering på arbetsmarknaden

Samverkan om unga nyanlända är ett sista stycke som ej kommer att behandlas i denna studie då målgruppen ingår i förstudie om Unga Vuxna.

Exempel på arbete i landet

Under förstudiens gång har kontakt tagits med medarbetare från ett antal kommuner som på olika sätt arbetar med insatser mot arbete och studier – dels för personer i etableringsprogrammet, samt för personer som avslutat programmet och som uppstår ekonomiskt bistånd. I avsnittet nedan följer en beskrivning av några av dessa verksamheter, samt av de nyckelfaktorer som respektive verksamhet framhållit varit av vikt för deras arbete.

Upplands Väsby – goda resultat för etableringen av nyanlända

Organisation: Inom enheten Vägval Vuxen finns ett antal verksamhetsområden vilka är:

- Workcenter (målgrupp inom etableringsprogrammet samt övriga med ekonomiskt bistånd)
- Introduktion av nyanlända (exklusive boendefrågor)
- Budget och skuldrådgivning, samt
- Vägval Unga

Andra interna verksamheter som arbetar med målgruppen är enheten för ekonomiskt bistånd, inklusive boendekonsulenter för deltagare i etableringsprogrammet. Två huvudsakliga projekt

som inkluderar insatser för målgruppen inom- och efter Etableringsprogrammet pågår, Etableringslyftet kommer att omnämnas särskilt här.

Intervjuade aktörer: Enhetschef, Vägval Vuxen samt Integrations- och arbetsmarknadssamordnare, kommunledningskontoret.

Identifierade framgångsfaktorer för nyanländas etablering i arbete och studier:

- Ett nära samarbete mellan kommun och Af genom Lokala Överenskommelser med strategiska och operativa inslag. I praktiken innebär samverkan bland annat regelbundna nätverksmöten mellan studie- och yrkesvägledning, kurator från språk- och mottagningsenheten, introduktionsstödjare, flyktingsekreterare (från ekonomiskt bistånd) arbetsmarknadscoach från Workcenter och Arbetsförmedlare. Studie- och yrkesvägledarna har kontakter med SFI och vuxenutbildningen. På mötet diskuteras individärenden men även utveckling av samverkan.
- Ett öppet klimat- och geografisk närhet mellan handläggare på Workcenter, Introduktionsstödjare och handläggare Af - underlättar regelbundenhet i ärendedragningar och arbete mot rätt insatser.
- Samlokalisering av arbetsmarknadscoacher och yrkes- och studievägledare har främjat den operativa samverkan gällande rätt utbildningsinsatser.
- Extratjänster som förmedlas av Af och kommunens Workcenter sedan början av 2017. Idag har man 40 personer ute i extratjänst på kommunen, målet är 75 personer i slutet av året. Utöver att möjliggöra för deltagarna att få arbetslivserfarenhet och språkträning ser man extratjänsterna som en möjlighet att i framtiden kunna tillgodose kommunens försörjningskompetensbehov inom exempelvis skola och vård.
- Geografisk närhet till och god samverkan med näringslivet. Exempelvis stor arbetsgivare som Arlanda som har många arbetstillfällen.

- Frågor gällande boende för nyanlända hanteras av boendekonsulenter verksamma på ekonomiskt bistånd. Ger möjligheter för introduktionsstödjarna att fokusera helt och fullt på andra frågor inom etablering.
- Tillämpar inte modulboenden vilket man tror är främjande för personers etablering. Omprövning av kontrakt kan ske efter två år i 6 månader i taget, om personerna har planering mot självförsörjning som motiverar det, maximalt kan boendet förlängas i två år och i kombination med handlingsplan för hur hitta annat boende.
- Rehabgrupp som arbetat med personer som, ofta av hälsoskäl, inte kunnat tillgodose sig insatserna under etableringstiden och därför uppbär ekonomiskt bistånd. En treveckorskurs på kommunen har inneburit att man talat om olika områden i livet såsom hälsa och kost, ibland på lättare svenska. Man har under perioden kunnat ha kontinuerliga samtal med enskilda personer och på så vis plockat upp behov och kunnat gå vidare med insatser som tidigare inte varit aktuella för att man inte känt till behoven i samma utsträckning.

Aktuella Projektexempel

Etableringslyftet

- Projekt där Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommun ingår. 350 personer ska delta i praktik under kommande 2,5 åren. Prioriterad målgrupp: personer i etableringsprogrammet- och efter - med ekonomiskt bistånd.
- Finansiering: anställda i projektet finansieras med medel från ESF, delfinansiering av kommunerna. Analysfas: 6 månader. Genomförandefas: From 1 september. Uppföljningsfas.

- Genom individanpassade, tidiga insatser för kartläggning, förenklad validering, matchning, yrkesintroduktion och språkutveckling, dels genom en utvecklad samverkan mellan kommunerna.
- Tidigare insatser i Sigtuna kommun visar att de människor som får möjlighet att testa på ett arbete tidigt får en ökad självkänsla och ofta ökade förutsättningar till egenförsörjning.
- Genom utvecklingsarbetet i projektet skall förutsättningar skapas för att implementera metoderna och organisationen i ordinarie verksamhet, och därmed skapa en hållbar samarbetsprocess avseende arbetsmarknad inom regionen.

Huvudprocess

- Coacher från kommunen och handläggare från Af är samlokaliserade och utbildningssamordnare är i nära samarbete för att samordna passande korta utbildningar under processens gång.
- Deltagaren träffar en av coacherna (ofta tvåspråkig) tidigt i etableringen där en utförlig kartläggning sker för att fånga upp deltagarens bakgrund och yrkeserfarenhet samt eventuella utmaningar i sin inläring eller kring sociala sammanhang, handlingsplan tas fram i samverkan mellan berörda aktörer, AF, vuxenutbildning med individuellt anpassade insatser.
- Matchning sker mot arbetsmarknaden och den nyanlända får delta i praktik, tre månader generellt men beror på praktikplats och språknivå.
- Deltagarna går SFI parallellt, exempelvis två dagar i veckan. Flexibel planering med arbetsgivaren.

Identifierade framgångsfaktorer:

- Stort behov av kompetensförsörjning som målgruppen kan bidra med inom kommunal verksamhet, privat sektor och ideell sektor. Kartläggning har skett med krav på tydliga kravspecifikationer från arbetsgivare. Kommunen ska vara lika tydlig ”kund” som alla andra.
- Större urval på arbetsmarknad vid regional samverkan, ger också mervärde för arbetsgivare som har verksamhet i flera kommuner.
- Språkstödjare ska ambulera runt på arbetsplatserna som de nyanlända befinner sig på. De ska vara problemlösare och kan kommunicera med arbetsgivaren och individen. Ska också hjälpa individerna att utveckla språket utifrån arbetsplatsen – nyckelfunktion för att arbetsgivarna ska våga gå med.
- Att fånga upp individerna tidigt och aktivt samverka kring individen både under etableringsfasen och under arbetsmarknadsinsatser efter etableringsprogrammet. De insatser som nu ofta sker sekventiellt behöver istället ske parallellt och även anpassas till individens förutsättningar och behov.
- Mer flexibel språkutveckling och en kortare yrkesintroduktion i form av en tidsbegränsad traineetjänst/praktik.
- Individerna får kompetensbevis efter perioden.

Övriga Förutsättningar:

- Verksamhetssystem som coacher kan söka i med traineeplatser och kravspecifikationer.

- Utbildningsinsatser innan praktik i 1-3 veckor för arbetsgivare som kan ta emot många – överenskommelse och skraddarsys mellan utbildningssamordnare, vuxenrektorerna och arbetsgivare.
- Pågår diskussioner kring hur extratjänster ska vara en del av etableringslyftet.
- Styrgrupp som arbetar med de kommunövergripande frågorna, integrations- och arbetsmarknadssamordnare och motsvarande från kommunerna, rektorer, all SFI upphandlad.

Kompetens för alla (KOFA)

- Projektet drivs i samverkan mellan Piteå kommun, Arvidsjaur kommun, Älvsbyn kommun och Af, delfinansierat av ESF. Syftet är att hjälpa personer som stått långt in från arbetsmarknaden att komma in på den, inklusive personer efter etableringsprogrammet. Deltagarna remitteras via socialtjänsten och Af. Utifrån deltagarnas intressen, kunskaper och önskemål matchas personerna mot en lämplig praktik. Projektid: januari 2016 - september 2018.
- Under 2016 har projektet haft 123 deltagare. Av dessa har 17 personer fått en anställning, 8 stycken har börjat studera och 29 deltagare deltar i praktik.

Framgångsfaktorer och vad som varit viktigt i arbetet

- **Engagemang utifrån individernas behov**
En viktig del i arbetet har handlat om att möta personerna där de är. Exempelvis har man arbetat utifrån hur man med psykisk ohälsa med små steg kan komma vidare, att det kanske börjat med att kunna komma till regelbundna träffar, öppen dialog och mycket motivationsarbete. Ordentlig kartläggning av varje individs förutsättningar har

varit viktigt, likaså praktiska insatser såsom att hämta deltagare hemma, eller annat som behövts just då.

- **Anpassad utbildning och praktik**

Ett mål har varit att alla deltagare som inte har gymnasieutbildning ska komma tillbaka till studier. Ett förstasteg har varit bland annat praktik, för att deltagarna ska komma igång. Anpassad språkträning har också ingått.

- **Dialogen med näringslivet och korta insatser**

Ett öppet förhållningssätt och anpassad samverkan med näringslivet beskrivs ha varit viktigt. Exempelvis har man, med deltagarnas godkännande, tydligt kommunicerat deltagarnas behov och förutsättningar, om man exempelvis har haft ett missbruk eller ohälsa. Också kortare insatser, såsom praktik istället för arbete direkt, har hjälpt arbetsgivare att känna sig trygga att gå in i samarbetet. Ett förstamöte har handlat om att titta på vad verksamheten kan behöva, kanske arbetsuppgifter som ingen gör idag men som det finns ett behov av att göra. Dels har företagen haft ett reellt kompetensförsörjningsbehov men de har också uttalat en ambition att göra en samhällsinsats.

Att lära av arbetet med Jobbspår

Delegationen för unga och nyanlända har som en del i sitt arbete att stötta personer, däribland nyanlända, ut i arbete genom fördjupad samverkan mellan kommunala aktörer och Af utvecklat en modell för Jobbspår. Modellen för jobbspår innebär att Af och kommunen tillsammans sätter samman olika yrkesinriktningar som matchar det lokala kompetensförsörjningsbehovet i samverkan med näringslivet, till program som nyanlända kan ta del av där man kombinerar praktik, SFI och utbildning i yrkessvenska. Under förstudien har kontakt med diverse kommuner som utvecklat Jobbspår i enlighet med DUA-modellen tagits. Intervju har hållits med samordnare för Jobbspåren i Valdemarsvik samt i Värmdö Kommun. Nedan listas några framgångsfaktorer som intervjuade aktörer samt som DUA har lyft i arbetet med att stötta personer ut i arbete genom modellen för Jobbspår.

- Tydlig kartläggning tidigt av deltagarens bakgrund och vision kopplat till ett arbetstillfälle initialt är tydlig motivator för deltagaren.
- Personlig och tålmodig samverkan med näringslivet ger resultat men kanske tar tid, förtroende och löfte om kontinuerlig återkoppling verkar vara det viktigaste för arbetsgivarna.
- Kortare praktikinsatser innan Jobbspår sattes i verket skapade förtroende inom området gröna näringar lokalt, arbetsgivarna tyckte att det var viktigt att få prova innan man ingick i ett mer långtgående åtagande.
- Att språksvaga personer kan få arbetslivserfarenhet tidigt verkar få synergieffekter såsom utvecklad språkinlärning utöver den som tillhandahålles genom studier, samt motivation till utvecklat nätverk generellt.
- Att lyfta blicken i dialog med näringslivet gällande det lokala kompetensförsörjningsbehovet men också möjlighet att göra en samhällsinsats lokalt har verkat som motivator.
- Flexibilitet när det inte har funkat under en pågående praktik, att då hitta vad som skulle kunna göra det istället, för deltagare och arbetsgivare.

Sammanfattning och analys

Nya lokala utmaningar, under och efter Etableringsprogrammet

Till följd av ett ökat flyktingmottagande har antalet deltagare inskrivna i Etableringsprogrammet i Värmdö Kommun under året ökat, från 37 personer under 2015, till 166 stycken inskrivna deltagare under 2017. Av de personer som gick ur programmet 2017 stod 55% utan arbete eller studier tre månader efter programmets slut, dessa personer kom till

kommunen då mottagandet av flyktingar ännu och i jämförelse var mycket lågt. Under 2017 och 2018 kommer drygt 360 nyanlända ha anvisats till kommunen och många av dessa kommer att utträda ur etableringsprogrammet under de kommande tre åren. Kvalitén på de insatser och det arbete som görs under etableringsperioden kan komma att ha stor betydelse för dessa personers etablering och livskvalité, och i förlängningen också för kommunen, inom och utanför den egna förvaltningen. Det finns möjligheter att ta tillvara en god konjunktur och bidra till det regionala kompetensförsörjningsbehovet med de erfarenheter och den vilja till att få ett arbete som målgruppen besitter, men det finns också utmaningar och risker att arbetet som görs och insatserna som finns inte möter målgruppens behov - att dessa personers möjligheter att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden försenas eller uteblir, och att antalet personer som uppbär långvarigt försörjningsstöd blir många fler. Vi ser att av andelen hushåll som uppbär försörjningsstöd idag utgörs 16% av personer som under föregående år har kvalificerat sig för etableringsprogrammet eller deltagit i det, men inte blivit självförsörjande.

Målgruppens behov och insatser

Utrikes föddas etablering i arbete och studier

Forskning visar att utrikesföddas första tid i landet är viktig för hur deras inkomstnivå och framtida arbetsmarknadsetablering blir. Historiskt ses att yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar påverkar sysselsättningsgraden hos utrikes födda positivt, särskilt för gruppen lågutbildade, och en färsk rapport från Af visar att kombinationer av insatser där svenskastudier och arbetspraktik ingår har de högsta övergångarna till arbete.

Behov av ett utökad stöd tidigare

Flera aktörer lyfter behovet av ett utökad och samlat stöd för personer tidigt i etableringen, utöver arbetet med direkt koppling till arbete eller studier. Framförallt gäller det målgruppen som är i behov av flera insatser exempelvis från socialtjänsten, och det finns en önskan om större flexibilitet och bättre samverkan med och från -myndighetssidan. Medarbetare på A&F som tillämpat förenklad handläggning av målgruppen i etableringsprogrammet upplever i det dagliga arbetet ett behov av kompletterande socialt stöd för delar av målgruppen gällande exempelvis ekonomi och ansökan om bistånd. AF, liksom IE, påpekar att personer med ohälsa

i målgruppen dels har svårt att få det stöd man behöver från Landstinget med de insatser som finns, dels att deltagares ohälsa ibland inte framkommer tidigare än då de avslutat etableringsprogrammet, vilket målgruppen hos försörjningsstöd delvis speglar.

Utbildningsplikten och lågutbildade

Drygt hälften av deltagarna inskrivna i etableringsprogrammet i Värmdö Kommun i oktober 2017 har högst förgymnasial utbildning. Av de lokala intervjuerna framgår att det finns en farhåga att utbildningsplikten kommer att påverka en stor andel av målgruppens förmåga att etablera sig på arbetsmarknaden negativt och att det ”redan” saknas insatser för analfabeter och lågutbildade lokalt. Flera aktörer påpekar att det skulle vara hjälpsamt för många i målgruppen att kunna ta del av regionala insatser inom SFY (yrkessvenska, yrkesutbildning och praktik) och delvis också SFX (vid yrkesutbildning eller yrkesbakgrund från hemlandet) och att dessa med fördel kan kombineras med snabbspåren från AF, men att det kräver att man organisatoriskt möjliggör för att arbeta mer med att hitta en lämplig utbildningsform för deltagarna som är aktuella för det, och att det sker så tidigt som möjligt efter att de kommit till kommunen. Jobbspåren omnämns som en insats som förhoppningsvis kan komma att få goda effekter för en del av målgruppen, insatsen är dock ny och pågår under författandet av studien.

Utredningsbehov och insatser för personer med långvarigt försörjningsstöd

Av personer som tidigare varit nyanlända och uppbär ekonomiskt bistånd kodas huvudsaklig orsak till behov av bistånd i ordningen arbetslöshet, psykisk ohälsa och språksvaghet - nästan 70% av dessa personer är kvinnor. Det framkommer i intervju med medarbetare på A&F att man upplever att insatser saknas för målgruppen, personerna återremitteras inte sällan från AMG och verkar inte få en fungerande planering under tiden då de är aktuella hos AF. Dels gör man bedömningen att en del av målgruppen skulle kunna gynnas av arbetsmarknadsnära insatser trots språksvaghet och långvarig arbetslöshet, man ser ett behov av individanpassade insatser med språk- och praktikinslag som på sikt kan leda till att deltagarna kan tillgodogöra sig andra insatser från AF. Dels upplever man att det hos denna målgrupp kan finnas dolda medicinska eller sociala orsaker till långvarig aktualitet som inte verkar framkomma i det nuvarande utredningsförfarandet, och att arbetsmarknadsinsatser kan komma att behöva

kombineras med mer socialt arbete för delar av gruppen som exempelvis aldrig arbetat i Sverige.

Kvinnor är en extra utsatt grupp

Inte bara i målgruppen som är aktuella för försörjningsstöd sticker den höga andelen kvinnor ut. Enligt statistiken halkar de nyanlända kvinnorna efter allt mer i etableringen på arbetsmarknaden, enligt AF:s statistik är kvinnor underrepresenterade i verksamhetens insatser, och enligt *Överenskommelsen om fördjupad samverkan om nyanländas etablering* har kommunens olika verksamheter ett särskilt ansvar att informera och motivera nyanlända kvinnor - i syfte att motverka denna underrepresentation. I de lokala intervjuerna lyfter medarbetare från flera enheter fram att man ser ett behov av ett krafttag, för att skapa delaktighet och integrering överlag för denna grupp, i näringsliv, föreningsliv och i civilsamhället. Man upplever ett behov av utbildning internt, samt fler forum för målgruppen att möta varandra och professionella, för samtal på teman om exempelvis jämställdhet och hälsa, men också forum med fokus på jobb och sysselsättning.

Organisation och samverkan

Arbete mot arbete och studier för målgruppen i etableringsprogrammet – AMG & AF

Av intervjuerna framgår att det finns en genomgående uppfattning att AF inte hinner med förmedla- och följa upp arbetstillfällen eller insatser till målgruppen i etableringsprogrammet i den utsträckning som man önskar. Medarbetare på Af liksom internt i kommunen lyfter att man vill se ett större kommunalt ansvarstagande i arbetet mot arbete och studier för målgruppen. Konkret önskar man att AMG skulle arbeta med målgruppen direkt efter den initiala kartläggningsfasen, istället för att man som idag deltar i kartläggningssamtalet och sedan träder in med kompletterande arbetsmarknadsarbete först 18 månader senare, om deltagaren då inte har en fullgod planering genom AF. Utöver personella resurser ser man att kommunen skulle kunna bistå med kompetenser och kanaler gentemot lokalt närings- och föreningsliv som Af inte har, och genom rätt utvecklings- och samverkansarbete kan man utveckla det systematiska arbetet med exempelvis inventering och tillsättning av extratjänster inom förvaltningen och i vissa föreningar.

Kommunal samverkan med Af

Medarbetare på Af upplever att bättre samverkan mellan kommunens enheter skulle ge mer tid åt arbete med målgruppen i etableringsprogrammet i den egna verksamheten. Man upplever att värdefull tid går åt att svara på ibland samma frågor från olika enheter, men lyfter också att det nya veckoforum som handläggare från Af, IE och A&F upprättat nyligen vid intervjutillfället, delvis avhjälpes behoven. Man lyfter att man önskar större deltagande från AMG:s handläggare, för att exempelvis återkoppla kring personer som är ute på praktik, vilket i dagsläget inte sker systematiskt. Kommunen, främst A&F, lyfter att samverkan med Af nu fungerar bättre men att viss information skulle kunna förmedlas lättare. Ett konkret förslag är att en kombinationstjänst mellan Af och kommunen kommer till, denna kan ha tillgång till båda systemen och på så sätt skulle info om exempelvis deltagarnas beviljade etableringsperiod kunna spara mycket tid för handläggare inom båda verksamheter. Vidare upplever Af att utbildningsplikten ställer högre krav på utvecklad samverkan mellan verksamheten och vuxenutbildningen. Dels framhålls att deltagarna idag behöver tala med vuxenutbildningen själva om eventuellt passande utbildningsform, likaså sker återkoppling till deltagarna som deltar i utbildning, direkt till kursdeltagaren. Af ser att detta leder till att personerna hamnar mellan stolarna och riskerar att bli avstängda från sina studier. En utvecklad samverkan skulle kunna möjliggöra för att man jobba mer preventivt med deltagarna och ha ett gemensamt grepp, för att studierna ska fungera, men också för att underlätta insättning av andra insatser som deltagaren kan vara i behov av istället.

Intern samverkan - IE, A&F, AMG och Vuxenutbildningen

Behovet av utvecklad intern samverkan lyfter samtliga intervjuade aktörer. Dels pekar man på ett behov av en större förståelse för varandras verksamheter och uppdrag, en gemensam målbild och ett flexibelt förhållningssätt -en gemensam strategi, och att prata om den. Dels lyfter man behovet av utveckling av forum för det operativa arbetet samt fler gemensamma rutiner. Flera aktörer upplever att bristerna i samverkan gör att klienterna får motstridig information vilket skapar frustration hos deltagarna liksom medarbetare och att arbetet blir ineffektivt och rörigt. A&F efterfrågar exempelvis forum för informationsöverföring från AMG om deltagare som går ur etableringen med eventuellt behov av fortsatt ekonomiskt bistånd och andra insatser.

Civilsamhället på Värmdö - Nätverk och övrig sysselsättning

Forskning visar att ett begränsat nätverk för den nyanlända kan ha inlåsnings effekter på flera plan. Tillgången till ett nätverk där andra i nätverket är engagerade i exempelvis föreningslivet bidrar till arbetstillfällen och till viktig integrering, särskilt under den första tiden i landet. Värmdös engagerade civilsamhälle belyses av regionala aktörer, och medarbetare internt upplever att det finns stora resurser i civilsamhället som kan tas tillvara på ett ännu bättre sätt. Tydligare kanaler in i kommunen- och stöd genom exempelvis samverkan om projektmedel till ideella föreningar efterfrågas, och tros kunna skapa arbetstillfällen och fritidsaktiviteter för främjande av språk och nätverk. En utvecklad samverkan med civilsamhället skulle också kunna innebära större tillgång till praktikplatser eller tillfällen för extratjänst, där nyanlända med fördel exempelvis kan arbeta uppsökande mot andra nyanlända, vilket i nationella exempel visat sig vara ett lyckat sätt att arbeta på.

Arbete ute i landet

Bilden som framkommer av statistik och kvalitativa underlag är att kommuner och myndigheter runt om i landet använder kombinationsinsatser tidigt under etableringsprogrammet i allt större utsträckning, och att detta får ut nyanlända i jobb. För målgruppen som tidigare kvalificerat sig för programmet och som uppstår långvarigt ekonomiskt bistånd är insatserna likartade men med starkare inslag av inkluderande och pluralistiskt socialt arbete såsom dialog-forum i kombination med arbetsnära insatser, innan eller parallellt. Flera kommuner har tagit en mer aktiv roll för att komplettera Af:s arbete, för att utnyttja de egna kanalerna i större utsträckning, men också för att kunna använda Af:s anställningsstöd mer. Ett systematiskt utvecklingsarbete avseende samverkan mellan offentliga och privata aktörer är ett annat återkommande inslag som intervjuade aktörer och andra initiativ pekar på som framgångsfaktorer för ett lyckat etableringsarbete, ofta sker detta genom utvecklade Lokala Överenskommelser med både strategiska och operativa inslag.

Förändringsförslag

Utifrån förstudiens slutsatser har ett antal förändringsförslag utformats, dessa är:

Vidareutveckling av Lokal Överenskommelse

- avseende samverkan för nyanlända, samt för personer som gått klart programmet och uppbär ekonomiskt bistånd

Syfte

För organisation och samverkan

- skapa förutsättningar för en gemensam mål- och problembild på alla nivåer i organisationen
- skapa förutsättningar för att förankra ett sammanhållet arbetssätt hos alla involverade aktörer, internt och externt
- underlätta kunskapsutbyte mellan aktuella aktörer
- öka förståelsen för varandras verksamheter
- förtydliga ansvarsfördelningen mellan aktörerna
- identifiera behovet av- och skapa rutiner för det operativa arbetet för respektive verksamhet (metodutveckling). Exempelvis gemensamma forum, arbetsgrupper – internt och externt.

För individ

- tydliggöra för individen om processen till egen försörjning genom sammanhållen information
- minska ledtider mellan insatser
- öka deltagarnas utträde i sysselsättning och till egen försörjning

Beskrivning: Förslaget är att utveckla ett utökad överenskommelse genom ett dokument som inkluderar samtliga aktörer som arbetar med nyanlända, de olika avdelningarna i kommunen, Af och andra externa aktörer, exempelvis Landsting. Dokumentet kan också beskriva hur samverkan kan ske med idéburna organisationer och det lokala näringslivet. Dokumentet kan

eventuellt komplettera, eller ses som en utveckling av - den överenskommelse om fördjupad samverkan om nyanländas etablering samt samverkansbeskrivning som tecknades mellan Af och Värmdö kommun (171207). Dokumentet/arbetet kan eventuellt koppla an till LEAN-arbetet som startar i augusti 2018 avseende mottagningsprocessen, eller andra sammanhang där metodutveckling är syftet.

Genomförande och resurser som behövs: Utvecklare/projektledare och metodstöd, exempelvis *Utgångspunkter för samverkan om nyanländas etablering* (2018). Initial inventering av aktörer som ska delta och forum för dialog om vad som är viktigt för de olika aktörernas verksamheter utifrån uppdrag och insatser. Eventuellt två forum, ett för strategi och ett mer operativt där man i sistnämnda kan sammankalla till initial Workshop för inventering av vilka rutiner som finns och vad som behövs kompletteras med, ansvarsfördelning och arbete vidare.

Interkulturell/ Transkulturell Utbildning

Syfte

För organisation och samverkan

- Ökad förståelse för transkulturella perspektiv
- Ökad service mot kommunmedborgarna
- Ett utvecklat utredningsförfarande och förmåga att hjälpa personer komma ut i egen försörjning inom exempelvis IFO
- Förstärkta kanaler till exempelvis Landsting

För individ

- Ett utvecklat individanpassat bemötande
- Ökad inkludering
- En möjlighet till mer individanpassade insatser och ökat stöd

Beskrivning: Bemötande ur ett transkulturellt perspektiv innebär att man bör eftersträva kulturrelativism, vilket bygger på en medvetenhet om olika personers olika perspektiv utifrån bakgrund och kultur. Ett sådant perspektiv kan tillämpas i generell kommunikation men kan också handla om att utveckla förståelsen för olika personers inställning till hälsa, reaktioner på- och upplevelser av sjukdom eller ohälsa, kopplat till olika kulturell bakgrund. Avsikten är att kunna nå personen bakom kulturen, vilket exempelvis skulle kunna bidra till ett mer utvecklat utredningsarbete inom ekonomiskt bistånd där socialsekreterare kan utveckla förståelsen för, och arbetet med -att stötta personer till insatser som de behöver för att på sikt kunna bli självförsörjande. Förslaget är att ta in en extern part, exempelvis Transkulturellt centrum som initialt är ett initiativ av Landstinget och utbilda medarbetare i transkulturella perspektiv, kopplat till respektive verksamhet. Medarbetare som kan dra nytta av utbildningen kan vara medarbetare på Kontaktcenter, likväl som medarbetare och chefer Individ- och familjeomsorg och Tillväxt- och näringslivsenheten och Af. Detta skulle kunna vara ett led i att utveckla en gemensam strategi i arbetet med målgruppen nyanlända. Avseende medarbetare som arbetar med målgruppen som uppber ekonomiskt bistånd skulle en sådan insats kunna föranleda förslaget *Utveckla utredningsarbetet för- och genomföra ett dialog- och samverkansprojekt – för målgruppen tidigare nyanlända som uppber långvarigt ekonomiskt bistånd.*

Genomförande och resurser som behövs: Utförare med kostnads kalkyl har i dagsläget inte hittats men ett par förslag finns, genomförandet bör därför inledas med en inventering av lämplig utförare. Kontakt med transkulturellt centrum har tagits men svar har inte erhållits vid studiens slutförande. Kravspecifikation utifrån respektive verksamhets behov bör sammanställas i dialog med utförare och aktuella verksamheter.

Informationsfilm och uppföljningsforum

- **för nyanlända och personer med ekonomiskt bistånd**

Syfte

För organisation och samverkan

- avlastning för handläggare genom en extra kanal att förmedla sammanhållen information till fler deltagare

- underlätta samsyn mellan professionella aktörer som arbetar med målgruppen gällande vilken information som förmedlas
- kompletterande info till AF och IE:s initiala information
- utökat delat integrationsansvar i kommunen
- ökad rättssäkerhet

För individ

- sammanhållen information i ett interaktivt sammanhang
- ökat inflytande genom information om rättigheter och skyldigheter & forum för frågor
- ökad inkludering och förståelsen av sammanhang – jag är här – hur komma vidare
- ökad möjlighet att söka och få det stöd som man eventuellt behöver från socialtjänst, fk, landsting

Beskrivning: Informationsfilmen (10-12 min) vänder sig till nyanlända inom etableringsprogrammet som uppbär ekonomiskt bistånd, och till personer som deltagit i etableringsprogrammet och är aktuella för ekonomiskt bistånd. Filmen ska innehålla information om IFO:s olika delar - ekonomiskt bistånd, våld i nära relation, barn och unga samt missbruk och socialpsykiatri, kopplat till ett större samhälls- och individperspektiv, delvis inkluderar andra aktörer såsom Fk och Af kopplat till ersättningar och sysselsättning. Fokus ekonomiskt bistånd och självförsörjning, möjligheter, skyldigheter, och det större perspektivet inkluderar koppling till demokrati, skatte- och socialförsäkringssystem. Filmen är informativ och utgör också underlag för dialog och frågor. Dialog-forum i anslutning till filmvisning kan hållas med stöd från språkstöd, enskilda samtal kan bokas in efter behov.

Aktiviteterna är även kopplade till ett eventuell utökat socialt arbete för målgruppen som kommer som nyanlända och de personer som har uppburit ekonomiskt bistånd under en längre tid och som har behov av information delvis på sitt hemspråk (andra förslag som presenteras).

Genomförande och resurser som behövs:

Projektid: 4 månader.

Personella resurser: 1 Projektledare* och 1 socialsekreterare*.

Övriga kostnader: Animering film: 50 000 -70 000 kr. Översättning: ca 30.000 kr. 4640 kr per språk (4 sidor per språk).

*kombinationstjänst (tot. 100%), också projektledare för *utveckla utredningsarbetet för- och genomföra ett dialog- och samverkansprojekt*, se nedan.

* kombinationstjänst (tot. 100%), också deltid socialsekreterare inom *utveckla utredningsarbetet för- och genomföra ett dialog- och samverkansprojekt*, se nedan.

Förberedelsefas: 2 månader - Inventering av innehåll, dialog med interna och externa aktörer. Framställning av synopsis och manus. Beställning/Produktion av film: Animering (extern) översättning av infotext på arabiska, persiska med inslag av dari, franska, tigrinja, amarinja och somaliska. Inläsning av ljud samt beställa uppspelningsapparater (projektledare).

Inventera och kalla deltagare, nyanlända och personer efter etableringsprogrammet, ordna med lokal och andra praktiska förutsättningar såsom språkstöd (socialsekreterare). Förbereda dialog-forum (projektledare och socialsekreterare).

Genomförandefas: 1 månad – träffa deltagare, filmvisning och dialog.

Uppföljningsfas och implementering i ordinarie verksamhet: 1 månad - Följa upp hur det gått och vilka målgrupper som nåtts, eventuella effekter, skapa rutiner för hur visning och forum kan implementeras i den ordinarie verksamheten.

Utvecklat utredningsarbete, dialog- och samverkansprojekt

- för målgruppen tidigare nyanlända som uppbär långvarigt ekonomiskt bistånd

Syfte

För organisation och samverkan

- utvecklat individanpassat utredningsarbete på IFO A&F, genom utbildning och genom mer kontinuerlig kontakt med deltagare, förtroendeskapande
- ökad möjlighet att upptäcka eventuella underliggande stödbehov som är orsaker till att man inte är självförsörjande
- ökad möjlighet för socialsekreterare att genom ihållande och under period intensivt socialt arbete remittera vidare till rätt insats och följa upp deltagaren kontinuerligt under planeringen, ökad tydlighet mot deltagare vilka krav som ställs
- möjlighet att genom projektledare utveckla samverkan med aktörer med insatser och/eller stöd som deltagarna behöver, såsom Landsting, AF, vuxenutbildning, men också föreningsliv och civilsamhälle, genom samverkan med exempelvis Integrationsamordnare och AMG
- ökad möjlighet att mer precist kunna påvisa vilka insatser mot arbete och studier som behövs för målgruppen
- Ökad förberedelse vid överlämning av ärenden som går ur etableringsprogrammet som inte är självförsörjande

För individ

- ökad inkludering och ökat stöd mot att bli självförsörjande
- individanpassade insatser mot arbete- och/eller studier
- ökad tydlighet gällande kravställning ekonomiskt bistånd
- ökat nätverk och språkträning

Beskrivning: Förslaget är att på A&F utveckla utredningsförfarandet för målgruppen som är tidigare nyanlända och uppbär långvarigt ekonomiskt bistånd samt att öka samverkan mellan A&F med aktörer aktuella för stöd- och insatser för deltagarna.

Utvecklingen av utredningsförfarandet ska dels ske genom att med föregående utbildning ha ett ökat transkulturellt perspektiv som implementeras i utredningsförfarandet (projektledare), dels genom att få mer tid till relations- och förtroendeskapande och till utredningsarbete och uppföljning av insatser (socialsekreterare). Socialsekreteraren handlägger inte ekonomiskt bistånd, men samverkar med den som gör det. Socialsekreteraren ska under projektet ha möjlighet att, genom dialog-forum i grupp, och genom individuella samtal och utredningstillfällen, arbeta med målgruppen med målet att fler ska bli självförsörjande, eventuellt med kontinuerliga språkstöd, annars tolk då det behövs, eventuellt kombination av båda beroende på språknivå. Socialsekreterare kan tillsammans med projektledare träffa deltagarna i grupp för samtal om exempelvis hälsa, arbete och annat som kan vara aktuellt för att genom kontinuerlig kontakt och dialog skapa förtroende och hitta vägar framåt, och socialsekreteraren arbetar parallellt med att träffa deltagarna individuellt där man genomför utvecklat utredningsförfarande. Dialog- och utredningsaktiviteter kan efter en tids uppstartsfas för deltagarna kombineras med praktik/ extratjänst/ eller sysselsättning som är anpassad exempelvis inom föreningslivet. Upplägget möjliggör för socialsekreterare att i större utsträckning kunna följa upp aktiviteterna som deltagarna deltar i, samt med projektledare kunna ha en flexibilitet och utveckla arbetssättet.

Projektledaren arbetar under projektet med att utveckla samverkanskanaler med interna och externa aktörer som är aktuella för aktiviteter eller insatser för att deltagarna ska komma vidare, såsom Landsting, vuxenutbildningen, transkulturellt centrum, AF, AMG, Integrationsenhet och samordnare, är uppdaterad kring insatser och kan även återkoppla behov av dessa till aktuella aktörer.

Genomförande och resurser som behövs:

Projektid (inte helt fastställd): 7 månader.

Personella resurser: 1 socialsekreterare (6 månader), 1 socialsekreterare deltid* (6 månader) 1 projektledare* (7 månader), eventuella språkstöd och tolkar (varierande under genomförande 3,5).

Lokaler har ej tagits i beaktan i nuläget.

*kombinationstjänst, också projektledare för film och dialogforum kopplat till det samt eventuellt transkulturell utbildning

* kombinationstjänst, också socialsekreterare som genomför filmvisning och dialogforum (totalt 100%)

Om utbildning är genomförd innan –

Förberedelsefas: 2 månader - för inläsning av ärenden (socialsekreterare) samt för utveckling av utredningsförfarande (projektledare). Nätverkande med- och förberedelse av - övriga professionella, samverkanskanaler och insatser som kan vara aktuella (projektledare), planering av initiala aktiviteter (projektledare, socialsekreterare och eventuellt språkstöd.)

Genomförandefas: 4 månader – för dialog-forum (eventuellt flera olika), enskilda samtal, start av kombinationsaktiviteter för deltagarna. För utveckling av samverkan och insatser med övriga aktörer och kontinuerlig utveckling av forum för deltagare som visar sig behöva mer stöd.

Uppföljningsfas och implementering i ordinarie verksamhet: 1,5 månad – projektledare utvärderar hur det gått samt skriver rutiner för utökat utredningsförfarande och för samverkan med andra gällande målgruppen framledes (har dels skett kontinuerligt också). Detta inkluderar delvis utbildning för socialsekreterare som kommer att arbeta med personer som går ur programmet och inte är självförsörjande.

Inventering- och tillsättning av fler extratjänster

- inom den offentliga förvaltningen och i viss kulturell verksamhet och ideella föreningar

Syfte

För organisation och samverkan

- extra resurser och ökad service för arbetsgivare/verksamhet
- minska försörjningsstödet

För individ och samhälle

- möjlighet få en anställning med anställningsstöd och handledning, tidigt i etableringen eller vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd
- möjlighet att kombinera anställning, med utbildning som är inom ramen för tjänsten
- nätverksbyggande och språkträning, extra motivationsfaktorer
- bidra till det lokala kompetensförsörjningsbehovet på sikt

Beskrivning: Förslaget är att inventera behovet av- och tillsätta fler extratjänster inom- och utanför den egna förvaltningen. För målgruppen nyanlända, i synnerhet de som uppbär ekonomiskt bistånd och som inte kunnat ta del av en passande insats, kan en extratjänst med rätt stöd från socialtjänsten, eventuellt IE och Landsting, i kombination med rätt handledning få deltagare ut i arbete som under en längre tid stått långt ifrån arbetsmarknaden. Ett arbete utifrån individuella behov och i dialog med arbetsgivaren kan innebära flera synergieffekter.

Genomförande och resurser som behövs: Förslaget är att resurs på kommunen, i samverkan med Af, chefer och andra verksamhetsansvariga, inventerar vilka tjänster som kan vara aktuella utifrån respektive verksamhet och behov. Kan ske genom kanaler som exempelvis Integrationssamordnare har mot civilsamhället, och kan med fördel kombineras med andra aktiviteter som kan verka nätverks- och självstärkande för deltagarna. För de deltagare som bedöms vara närmare arbetsmarknaden är ett konkret förslag att anställa så kallade föreningsinspiratörer som arbetar uppsökande i kommunen mot nyanlända för att öka inkluderingen och vägarna in till nya arenor för målgruppen. Remitteringsarbetet kan ske för målgruppen inom etableringsprogrammet från aktuella aktörer (Af/AMG), men också från A&F för personer som uppbär ekonomiskt bistånd. I kombination med utökad samverkan, särskilt för målgruppen som varit i behov av ekonomiskt bistånd under en längre period, från socialsekreterare socialtjänst, IE, AMG, Af och eventuella andra aktörer kan personerna få det samordnade stöd som behövs för att kunna gå från lön med stöd till ett reguljärt arbete.

Övriga förslag

Inom ramen för studien har inte alla förslag kunnat utvecklas. Nedan följer några förslag att eventuellt titta vidare på.

Utöka kommunens arbetsmarknadsarbete för deltagare i etableringsprogrammet

Beskrivning: Genom att arbeta parallellt med Af och med deltagarna tidigare under programmet öka användandet av de kanaler som kommunen i större utsträckning har mot lokalt civilsamhälle och näringsliv. Skapar eventuellt möjligheter att använda Af:s anställningsstöd i större utsträckning och fler platser för exempelvis praktik eller extratjänst, kan också möjliggöra för utveckling av arbetet mot vuxenutbildning exempelvis regionala insatser. Kan eventuellt för deltagare inom- och efter programmet öka möjligheterna till tidigare och snabbare etablering på arbetsmarknaden och/eller -skapa fler möjligheter till välriktade insatser och på så vis öka inkludering, incitament till språkträning och nätverk.

Skapa forum för samlokalisering

Beskrivning: Skapa forum dit nyanlända kan komma med frågor som rör fler interna verksamheter, eventuellt på sikt inkludera externa aktörer såsom Vårdcentral, föreningar eller Försäkringskassa. Alternativt skapa förutsättningar för att fler verksamheter såsom A&F och AMG kan delta under IE:s nuvarande drop-in-mottagning.

Delad tjänst mellan Arbetsförmedlingen och kommunen

Beskrivning: Genom att skapa en delad anställning möjliggöra för mer lättillgänglig information för medarbetare på kommunen såsom inom A&F. Tillgång till grundläggande information såsom beviljad etableringsperiod för aktuella deltagare skulle kunna effektivisera verksamheten internt och på Af samt underlätta för deltagare vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Källor

Internet

Arbetsmarknadspolitiska program (2018). *Ekonomifakta*.

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/arbetsmarknadspolitiska-program/>

Delegationens Uppdrag (2018). *Delegationen för unga och nyanlända till arbete*.

<https://www.dua.se/om-delegationen/delegationens-uppdrag>

Rapporter

Forslund, Liljeberg, Åslund (2017). Flykting- och anhöriginvandrares etablering på den svenska arbetsmarknaden. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering*.

Persson (2018). Progression in Etableringsprogrammet. *Arbetsförmedlingen*.

Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden (2018). *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering*.

Tidningsartiklar

Örstadius (2018, 22 augusti). Fakta i frågan: Invandring och integration i Sverige – sammanfattat. *Dagens Nyheter*.

Övriga Källor

Nyckeltal med integration i fokus (2017). *Sveriges Kommuner och Landsting*.

